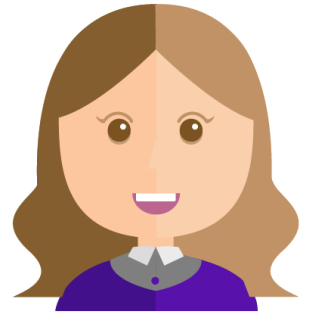
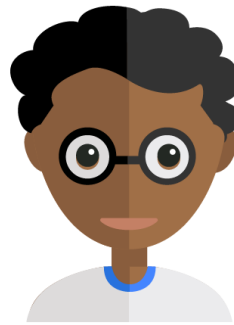
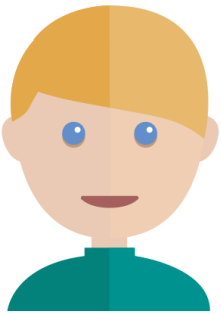

ODISSEU

IO6

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Έκθεση Αξιολόγησης Διακρατικών Επιδράσεων &
Συστάσεις Πολιτικής
Συντάχθηκε από Κορίν

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Number: 2018-1-IT02-KA201-048187

Project

Εταίροι του έργου ODISSEU:

	<p>OXFAM ITALIA, IT Emilia Torrisi E-mail: emilia.torrisi@oxfam.it URL: www.oxfamitalia.org</p>
	<p>FRIEDRICH-ALEXANDER-UNIVERSITÄT ERLANGEN NUERNBERG (FAU), DE Sonia Hetzner E-mail: sonia.Hetzner@ili.fau.de URL: www.uni-erlangen.de</p>
	<p>MEATH PARTNERSHIP, IE Stephanie Kirwan E-mail: stephanie.kirwan@meathpartnership.ie URL: http://www.meathpartnership.ie</p>
	<p>CENTRE FOR ADVANCEMENT OF RESEARCH AND DEVELOPMENT IN EDUCATIONAL TECHNOLOGY LTD (CARDET), CY Irene Theodoulou E-mail: irene.theodoulou@cardet.org URL: www.cardet.org</p>
	<p>UNIVERSITATEA DIN PITEȘTI (UPIT), RO Georgeta Chirleşan E-mail: g.chirlesan@upit.ro URL: www.upit.ro</p>
	<p>KOPERAZZJONI INTERNAZZJONALI (KOPIN) MT Federica Di Giulio E-mail: federica.digiulio@kopin.org URL: www.kopin.org</p>

ODISSEU

Περιεχόμενα:

	Σελίδα
Εισαγωγή	4
1. Αξιολόγηση των Επιδράσεων του Έργου ODISSEU	5
2. Συστάσεις Πολιτικής	24
Συμπεράσματα	33

Εισαγωγή

Η παρούσα Έκθεση Αξιολόγησης Διακρατικών Επιδράσεων και Συστάσεων Πολιτικής εκπονήθηκε στο πλαίσιο του έργου "**Online gaming and Digital tools to promote the asylum seekers Integration and increase awareneSS among schools of the refugees' crisis in Europe - ODISSEU**", το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα Erasmus+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η δράση υλοποιήθηκε από την κοινοπραξία έξι οργανισμών από χώρες της ΕΕ: **Oxfam Italy** (Ιταλία), **Meath Partnership** (Ιρλανδία), **ILI-FAU** (Γερμανία), **CARDET** (Κύπρος), **UPIT** (Ρουμανία) και **Kopin** (Μάλτα).

Ο στόχος του έργου ODISSEU ήταν να δημιουργηθεί ένα ολιστικό και χωρίς αποκλεισμούς Διαδικτυακό Παιχνίδι Προσομοίωσης για την εξήγηση της αναγκαστικής μετανάστευσης, το οποίο θα επέτρεπε την ευρεία συμμετοχή ολόκληρου του σχολείου, συμπεριλαμβανομένης της ενσωμάτωσης στο πρόγραμμα σπουδών, της πρόβλεψη για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και αλλαγές στην παιδαγωγική και τη νοοτροπία των συμμετεχόντων εκπαιδευτικών και της πραγματικής συμμετοχής των αιτούντων άσυλο ως ενεργών παραγόντων αλλαγής καθ' όλη τη διάρκεια του έργου.

Η παρούσα έκθεση εκπονήθηκε από το Kopin, μέσω της συγκέντρωσης και ανάλυσης των κύριων συμπερασμάτων από τις εκθέσεις αξιολόγησης των επιδράσεων και τις εκθέσεις συστάσεων πολιτικής που παρείχαν οι οργανισμοί-εταίροι.

Στόχος της Έκθεσης Αξιολόγησης Διακρατικών Επιδράσεων και Συστάσεων Πολιτικής είναι να αξιολογήσει και να αξιοποιήσει τα αποτελέσματα των προηγούμενων πνευματικών αποτελεσμάτων που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου και να παράγει μια σειρά συστάσεων πολιτικής, οι οποίες θα βοηθήσουν στην επιτυχία των πιο κάτω:

- Να προωθήσουν, μέσω της εκπαίδευσης, τις ανθρωπιστικές και πολιτικές αξίες, την ελευθερία της σκέψης και της έκφρασης, την κοινωνική ένταξη και τον σεβασμό για τους άλλους, καθώς και να αποτρέψουν και να αντιμετωπίσουν τις διακρίσεις σε όλες τις μορφές τους.
- Να βοηθήσουν τους νέους και τους αιτούντες άσυλο - σε στενή συνεργασία με τις κοινότητες των προσφύγων, τους γονείς και τις οικογένειες - να γίνουν ενεργά, υπεύθυνα και ανοιχτόμυαλα μέλη της κοινωνίας.

Η παρούσα έκθεση αποτελείται από δύο μέρη:

1. Αξιολόγηση των Επιδράσεων του Έργου ODISSEU
2. Συστάσεις Πολιτικής

Το πρώτο μέρος της έκθεσης βασίζεται σε δεδομένα που προέκυψαν από ερωτηματολόγια, ομάδες εστίασης και συνεντεύξεις με τους δικαιούχους και τους εταίρους που συμμετείχαν στις δραστηριότητες του έργου. Το μέρος αυτό προσφέρει μια επισκόπηση των επιδράσεων των δραστηριοτήτων του έργου στους δικαιούχους, σε σχέση με τις ανάγκες που προσδιορίστηκαν μέσω της αξιολόγησης στην αρχή του έργου. Ακόμη, διερευνά τον τρόπο με τον οποίο επιτεύχθηκαν οι στόχοι του έργου, συμπεριλαμβανομένων των βέλτιστων πρακτικών, των οφελών και των εμπειριών των συμμετεχόντων.

Το δεύτερο μέρος της έκθεσης προσφέρει μια επισκόπηση των πολιτικών, στρατηγικών και πρακτικών που εστιάζουν στα θέματα που εξετάζονται στο πλαίσιο του έργου ODISSEU σε εθνικό επίπεδο και παρουσιάζει μια σειρά διακρατικών συστάσεων πολιτικής που προκύπτουν από τις συστάσεις που συγκεντρώθηκαν σε εθνικό επίπεδο.

1. Αξιολόγηση των Επιδράσεων του έργου ODISSEU

Επισκόπηση των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν με άμεσους δικαιούχους στο πλαίσιο του έργου ODISSEU σε εθνικό επίπεδο και παροχή πληροφοριών για τη συλλογή ανατροφοδότησης.

Στο πλαίσιο του έργου ODISSEU, αναπτύχθηκαν τα πιο κάτω πνευματικά αποτελέσματα:

IO1: Αξιολόγηση Αναγκών

IO2: Πρόγραμμα Μαθημάτων και Σενάρια για το Παιχνίδι

IO3: Ψηφιακό Εγχειρίδιο για Εκπαιδευτικούς

IO4: Το παιχνίδι ODISSEU

IO5: Ηλεκτρονική Βιβλιοθήκη με Αληθινές Ιστορίες Προσφύγων και Αιτούντων για Άσυλο

Στο πλαίσιο της διαδικασίας υλοποίησης του κάθε πνευματικού αποτελέσματος, οι εταίροι συνέλεξαν τακτικά ανατροφοδότηση από τις εθνικές ομάδες ομοτίμων που αποτελούνταν από τους δικαιούχους-ομάδες στόχου του έργου (εκπαιδευτικούς, μαθητές, πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου), καθώς και από άλλους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς ανάλογα με τις ανάγκες.

Επιπλέον, οι δραστηριότητες με άμεσους δικαιούχους υλοποιήθηκαν σε εθνικό επίπεδο από κάθε οργανισμό-εταίρο. Μετά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων, χορηγήθηκαν τυποποιημένα ερωτηματολόγια για τη συλλογή ανατροφοδότησης από κάθε κατηγορία δικαιούχων, είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω διαδικτύου.

Η παρούσα έκθεση αξιολόγησης των επιδράσεων του έργου βασίζεται στην ανάλυση της ανατροφοδότησης που συγκεντρώθηκε μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων, τα οποία συμπληρώθηκαν από τους συμμετέχοντες στις δραστηριότητες του έργου (κατάρτιση για εκπαιδευτικούς, πιλοτική δοκιμή υλικού με μαθητές και κατάρτιση για την αφήγηση ιστοριών με αιτούντες ασύλου και πρόσφυγες), καθώς και μέσω ομάδων ομοτίμων και άλλων συναφών συναντήσεων.

Κατάρτιση εκπαιδευτικών

Οι εταίροι του έργου πραγματοποίησαν συναντήσεις για κατάρτιση των εκπαιδευτικών της Μέσης Εκπαίδευσης στην Ιταλία, τη Μάλτα, την Κύπρο, τη Ρουμανία, τη Γερμανία και την Ιρλανδία. Οι συναντήσεις επικεντρώθηκαν στη χρήση του παιχνιδιού ODISSEU και του υλικού που αναπτύχθηκε, συγκεκριμένα του ψηφιακού εγχειριδίου για τους εκπαιδευτικούς και του προγράμματος μαθημάτων. Όλες οι συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Δεκέμβριο του 2020.

Οι πρώτες συναντήσεις κατάρτισης πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια δύο ημερών στη **Γερμανία** και την **Κύπρο** τον Σεπτέμβριο, με συνολικά 22 και 20 συμμετέχοντες, αντίστοιχα. Μια διήμερη διαδικτυακή κατάρτιση πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο στη **Ρουμανία**, με 42 συμμετέχοντες, μεταξύ τους εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές που προέρχονταν από 17 διαφορετικά σχολεία, από δύο διαφορετικούς νομούς. Συνολικά 16 εκπαιδευτικοί και εκπαιδευτές από διαφορετικά σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης συμμετείχαν σε δύο συναντήσεις που διοργανώθηκαν διαδικτυακά στη **Μάλτα**, μεταξύ Νοεμβρίου και Δεκεμβρίου. Στην **Ιταλία** και την **Ιρλανδία**, η κατάρτιση των εκπαιδευτικών διεξήχθη τον Δεκέμβριο κατά τη διάρκεια δύο συναντήσεων, με συνολικά 23 συμμετέχοντες από τρία σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης στην Ιταλία και 15 συμμετέχοντες από την Ιρλανδία.

Πιλοτική δοκιμή του υλικού με μαθητές

Μια σειρά πιλοτικών δοκιμών του υλικού ODISSEU (το διαδικτυακό παιχνίδι, καθώς και δραστηριότητες από το Ψηφιακό Εγχειρίδιο και το Πρόγραμμα Μαθημάτων) πραγματοποιήθηκε σε όλες τις χώρες, με μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, είτε από καταρτισμένους εκπαιδευτικούς, είτε με την υποστήριξη των εταίρων του έργου ODISSEU.

Στην **Ιρλανδία**, στις 3 Μαρτίου, πραγματοποιήθηκε μια πιλοτική δοκιμή με μαθητές, στην οποία συμμετείχαν 14 άτομα. Επιπλέον, όλοι οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στο πρόγραμμα κατάρτισης δεσμεύτηκαν να δοκιμάσουν το διαδικτυακό παιχνίδι με τους μαθητές τους. Η ανατροφοδότηση συλλέχθηκε μέσω τηλεφωνικών κλήσεων με τους εκπαιδευτικούς, με τη συμμετοχή 33 επιπλέον μαθητών. Στη **Μάλτα**, η πιλοτική δοκιμή του παιχνιδιού ODISSEU και του υλικού στην τάξη πραγματοποιήθηκε μέσω εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών που συμμετείχαν στην κατάρτιση, κατά το εαρινό εξάμηνο του 2021. Μέχρι τον Μάιο συλλέγηκαν συνολικά 28 ερωτηματολόγια μαθητών Γυμνασίου (μέσος όρος ηλικίας μεταξύ 11 και 13 ετών).

Στις 4 Μαΐου, το παιχνίδι ODISSEU δοκιμάστηκε σε συνολικά 46 μαθητές των τάξεων Α' και Γ' Γυμνασίου (μέσος όρος ηλικίας μεταξύ 12 και 14 ετών) στη **Γερμανία**. Στην **Κύπρο**, συλλέχθηκε ανατροφοδότηση, σχετικά με τις πιλοτικές δοκιμές που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ Απριλίου και Μαΐου από εκπαιδευτικούς των συμμετεχόντων σχολείων. Το παιχνίδι ODISSEU αξιολογήθηκε από συνολικά 50 μαθητές μέσω ενός διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Στην Ιταλία, οι μαθητές ενός σχολείου Μέσης Εκπαίδευσης συμμετείχαν σε δοκιμές και δραστηριότητες ODISSEU στην τάξη και εξ αποστάσεως, καθ' όλη τη διάρκεια

του σχολικού έτους. Συνολικά 50 ερωτηματολόγια συλλέχθηκαν μέχρι τον Μάιο, στα οποία περιγράφεται λεπτομερώς η ανατροφοδότησή τους σχετικά με το παιχνίδι ODISSEU και το υλικό.

Στη **Ρουμανία**, τον Μάιο του 2021, πραγματοποιήθηκαν τρεις πιλοτικές δοκιμές του διαδικτυακού παιχνιδιού, στις οποίες συμμετείχαν 53 μαθητές του Εθνικού Κολλεγίου "Alexandru Odobescu". Οι εκπαιδευτικοί που δοκίμασαν το διαδικτυακό παιχνίδι με τους μαθητές είχαν προηγουμένως συμμετάσχει στις συναντήσεις κατάρτισης που διοργανώθηκαν στο πλαίσιο του έργου ODISSEU. Οι πιλοτικές δραστηριότητες πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά κατά τη διάρκεια τριών ημερών.

Βιωματικό εργαστήριο αφήγησης ιστοριών με πρόσφυγες και συλλογή αληθινών ιστοριών

Μία από τις πηγές που διατίθενται μέσω της δικτυακής ιστοσελίδας ODISSEU είναι μια ηλεκτρονική βιβλιοθήκη με αληθινές ιστορίες ανθρώπων που βίωσαν αναγκαστική μετανάστευση (αιτούντες ασύλου και πρόσφυγες). Για τον σκοπό αυτό, οι εταίροι του έργου ODISSEU διοργάνωσαν βιωματικά εργαστήρια αφήγησης και συλλογής αληθινών ιστοριών με πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου σε κάθε χώρα εταίρο, ενίοτε σε συνεργασία με τοπικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της υποστήριξης της μετανάστευσης.

Στην **Κύπρο**, το εργαστήριο αφήγησης διεξήχθη σε συνεργασία με το Κέντρο Πληροφόρησης Μεταναστών στη Λευκωσία, τον Μάιο του 2021. Το εργαστήριο πραγματοποιήθηκε δια ζώσης, με οκτώ συμμετέχοντες. Στην **Ιρλανδία**, ο οργανισμός-εταίρος διεξήγαγε, επίσης, το εργαστήριο δια ζώσης, τον Ιούνιο του 2021, με οκτώ συνολικά συμμετέχοντες. Στη **Ρουμανία**, η συλλογή αληθινών ιστοριών προσφύγων και αιτούντων ασύλου πραγματοποιήθηκε μέσω τηλεφωνικών συνομιλιών με οκτώ συμμετέχοντες, μεταξύ Μαρτίου και Απριλίου 2021, με την υποστήριξη ενός οργανισμού-εταίρου που δραστηριοποιείται στον τομέα της μετανάστευσης.

Στην **Ιταλία**, το εργαστήριο διεξήχθη από λειτουργούς και εκπαιδευτικούς σε δύο διαφορετικά κέντρα υποδοχής, κατά τη διάρκεια του Μαΐου και του Ιουνίου. Στη **Γερμανία**, το εργαστήριο αφήγησης διεξήχθη διαδικτυακά τον Μάιο με τη συμμετοχή συνολικά 13 προσφύγων και αιτούντων ασύλου. Ομοίως, το εργαστήριο προσφέρθηκε διαδικτυακά στη **Μάλτα**, με μια συνάντηση που διοργανώθηκε στα τέλη Μαΐου με πέντε συμμετέχοντες, ενώ μια άλλη αληθινή ιστορία συλλέχθηκε σε μια ξεχωριστή διαδικτυακή συνάντηση στις αρχές Ιουνίου.

Για τη συλλογή των ιστοριών χρησιμοποιήθηκαν διάφορες μεθοδολογίες, όπως η μέθοδος του "Δέντρου της Ζωής", η εμπνευσμένη από τον Χέμινγουεϊ ιστορία των έξι λέξεων ή η χρήση προτροπών όπως εικόνες, ήχοι και βίντεο. Παράχθηκαν δύο εργαλειοθήκες με

ποικίλο υλικό και δραστηριότητες που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την υλοποίηση ενός εργαστηρίου αφήγησης. Η μία απευθύνεται σε εκπαιδευτές ενηλίκων και η άλλη στους ίδιους τους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου.

Αξιολόγηση των επιδράσεων των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων του έργου ODISSEU στους δικαιούχους-ομάδες στόχου του έργου σε σχέση με τις ανάγκες που έχουν προσδιοριστεί σε εθνικό επίπεδο

Μετά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες υποβλήθηκαν σε μια σειρά δηλώσεων - μέσω εντύπου ή ηλεκτρονικού εντύπου ή ομάδας εστίασης - σχετικά με τη συμμετοχή τους στη δραστηριότητα, καθώς και για το υλικό που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου ODISSEU, στις οποίες τους ζητήθηκε να παρέχουν ανατροφοδότηση σε κλίμακα από το 1 (Διαφωνώ απόλυτα) έως το 5 (Συμφωνώ απόλυτα). Περαιτέρω ποιοτική ανατροφοδότηση συλλέχθηκε μέσω ανοικτών ερωτήσεων. Επιπλέον, πρόσθετη ανατροφοδότηση που παρουσιάζεται στην παρούσα ενότητα συλλέχθηκε καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, κατά τη διάρκεια των συναντήσεων των ομάδων ομοτίμων που επικεντρώθηκαν σε συγκεκριμένα αποτελέσματα του έργου ODISSEU.

Επιδράσεις του έργου στους εκπαιδευτικούς

Στην **Ιταλία** η κατάρτιση των εκπαιδευτικών αξιολογήθηκε θετικά από τους συμμετέχοντες. Τουλάχιστον το 70% των εκπαιδευτικών **συμφώνησαν πλήρως ότι βελτίωσαν τις γνώσεις τους με τη συμμετοχή τους σε θέματα που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση**. Η ποικιλία των δραστηριοτήτων και η ποικιλία των μεθόδων αξιολογήθηκαν, επίσης, εξαιρετικά θετικά.

Τουλάχιστον το 70% των εκπαιδευτικών δήλωσε ότι, **το διδακτικό και μαθησιακό υλικό που αναπτύχθηκε μέσω του έργου είναι χρήσιμο** για την αντιμετώπιση των **μαθησιακών στόχων** του σχολικού προγράμματος.

Τα κυριότερα δυνατά σημεία της κατάρτισης και των διδακτικών εργαλείων ODISSEU εντοπίστηκαν ως εξής

- Καινοτόμο μοντέλο μάθησης
- Απουσία καθολικών γενικεύσεων
- Κινητοποίηση των νέων ως καταλύτες για μετασχηματιστικές αλλαγές
- Μαθητοκεντρικός προσανατολισμός
- Ψυχαγωγικό και διδακτικό

Ήταν κοινή η άποψη ότι, τα εργαλεία κατάρτισης και διδασκαλίας απαιτούσαν περισσότερο χρόνο για να αναπτυχθούν σωστά και να συμπεριληφθούν στο πρόγραμμα από τους εκπαιδευτικούς. Οι περιορισμοί λόγω του Covid-19 δεν πρόσφεραν στους εκπαιδευτικούς την ευκαιρία να εξερευνήσουν και να δοκιμάσουν όλες τις δραστηριότητες που παρήχθησαν στο πλαίσιο του έργου.

Ορισμένες από τις ανάγκες που εντοπίστηκαν από τους εκπαιδευτικούς στη **Μάλτα**, στην αρχή του έργου, περιλάμβαναν την ανάγκη ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών και του

προσωπικού των σχολείων σε θέματα που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση. Συγκεκριμένα, την ανάγκη για πιο εξειδικευμένη κατάρτιση στα θέματα αυτά για τους εκπαιδευτικούς και την ανάγκη παροχής διαθέσιμων, εύχρηστων και κατάλληλων για την ηλικία πόρων που υιοθετούν μια συνδυασμένη προσέγγιση στην αντιμετώπιση της αναγκαστικής μετανάστευσης (δηλαδή ψηφιακοί πόροι σε συνδυασμό με πιο συμμετοχικές μεθοδολογίες μάθησης).

Η πλειονότητα των ερωτηθέντων από την κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη Μάλτα συμφώνησε ότι, οι **στόχοι της κατάρτισης** (προσφορά εργαλείων στους εκπαιδευτικούς για την αντιμετώπιση της αναγκαστικής μετανάστευσης και την καταπολέμηση της ρητορικής του μίσους στην τάξη- ανάπτυξη της εμπλοκής των μαθητών στα κοινά, του γραμματισμού στα μέσα ενημέρωσης, των δεξιοτήτων στις ΤΠΕ, των διαπολιτισμικών ικανοτήτων των μαθητών) **επιτεύχθηκαν πλήρως ή σχεδόν πλήρως**. Οι ερωτηθέντες αξιολόγησαν θετικά τόσο το κλίμα όσο και τη δυναμική μέσα στην ομάδα.

Όσον αφορά τις δηλώσεις που αποσκοπούσαν στην αξιολόγηση **των επιδράσεων** στους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές **που είχε η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες του έργου ODISSEU (κατάρτιση και χρήση του υλικού)**, η πλειοψηφία των ερωτηθέντων επισήμανε υψηλό έως πολύ υψηλό επίπεδο συμφωνίας σχετικά με τα ακόλουθα:

- **Βελτίωση του επιπέδου των γνώσεων σε θέματα που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση**
- Βελτιωμένες δεξιότητες και γνώσεις σχετικά με τη χρήση διαδικτυακών εργαλείων για τη διδασκαλία και τη μάθηση
- Παροχή **χρήσιμων διδακτικών εργαλείων** για την αντιμετώπιση αμφιλεγόμενων θεμάτων στην τάξη
- Υψηλή ποιότητα και **χρησιμότητα** των εκπαιδευτικών πηγών που αναπτύχθηκαν **όσον αφορά την επίτευξη των μαθησιακών στόχων**
- Το υλικό που αναπτύχθηκε είναι εύχρηστο και **μπορεί να ενσωματωθεί, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων στην τάξη ή στο διαδίκτυο**

Ένα κάπως αμφιλεγόμενο αποτέλεσμα για την ανατροφοδότηση ελήφθη για μια δήλωση που υποδεικνύει τη βελτίωση της κατανόησης της Παγκόσμιας Εκπαίδευσης και των μεθοδολογιών συμμετοχικής μάθησης. Συγκεκριμένα, λίγο περισσότερο από το ένα τρίτο των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν με τη δήλωση - αν και η πλειοψηφία εξακολουθεί να δηλώνει βαθμολογία μεταξύ 4 και 5 όσον αφορά τη συμφωνία με τη δήλωση.

Όσον αφορά την **ποιοτική ανατροφοδότηση**, οι συμμετέχοντες εντόπισαν ορισμένα δυνατά σημεία για τα εργαλεία ODISSEU:

- Το **παιχνίδι ήταν οπτικά ελκυστικό**, απλό, πρακτικό και **φιλικό προς τον χρήστη**.
- Την ευελιξία που είχαν οι εκπαιδευτικοί, οι οποίοι ήταν σε θέση να χρησιμοποιούν το υλικό που αναπτύχθηκε ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- Η παροχή **σαφών πληροφοριών σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση** και το υπόβαθρο γνώσεων και πληροφοριών για τους εκπαιδευτικούς στο εγχειρίδιο.

- Όλο το υλικό ήταν **άμεσα διαθέσιμο για χρήση στο διαδίκτυο.**

Επιπλέον, από προηγούμενες ανατροφοδοτήσεις που συλλέχθηκαν κατά τη διάρκεια της δοκιμής προηγούμενων εκδόσεων του υλικού, οι εκπαιδευτικοί **εξέφρασαν γενικά θετικές απόψεις και δήλωσαν ότι αυτό ήταν χρήσιμο στο πλαίσιο των μαθημάτων τους**, ιδίως σε σχέση με την PSCD, τη Δεοντολογία, τις Κοινωνικές Σπουδές και την Πολιτότητα.

Στη **Γερμανία**, κατά τη διάρκεια της φάσης αξιολόγησης των αναγκών διατυπώθηκαν ορισμένες προτάσεις σχεδιασμού για τις πηγές ODISSEU - οι πηγές έπρεπε να παρουσιάζουν απλούς κανόνες που απαιτούν λίγες εξηγήσεις, να μην περιέχουν γενικεύσεις, να περιλαμβάνουν σαφείς αιτίες για την αναγκαστική μετανάστευση, να είναι προσανατολισμένες στους μαθητές, να είναι διασκεδαστικές και διδακτικές.

Το εγχειρίδιο του εκπαιδευτικού και οι δραστηριότητες **αξιολογήθηκαν πολύ θετικά από τους εκπαιδευτικούς**. Η ποικιλία των εργασιών και των μεθοδολογιών που παρουσιάζονται στις πηγές αξιολογήθηκε πολύ θετικά από τους συμμετέχοντες. Η ύπαρξη **ενός ψηφιακού εργαλείου άμεσα διαθέσιμου προς χρήση** αποτέλεσε προστιθέμενη αξία για τους εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19 και έθεσε τα θεμέλια για την περαιτέρω χρήση του υλικού που παρήχθη στο πλαίσιο του έργου. Μια πιο ακριβής προσαρμογή των πόρων στο γερμανικό πρόγραμμα διδασκαλίας (LehrplanPlus) θα μπορούσε περαιτέρω να αναπτυχθεί.

Στο πλαίσιο της φάσης αξιολόγησης των αναγκών των μαθητών της Μέσης Εκπαίδευσης, οι εκπαιδευτικοί στην **Ιρλανδία** εντόπισαν μια σημαντική ανάγκη ευαισθητοποίησης και "καταπολέμησης" των συχνά ανεπαρκών αρνητικών προσεγγίσεων για τους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου. Η ανάγκη αυτή προκύπτει τις περισσότερες φορές από την έλλειψη πληροφοριών σχετικά με το υπόβαθρο, τον πολιτισμό και το παρελθόν τους και τη διαμόρφωση απόψεων που βασίζονται σε "αρνητικές ιστορίες" που ακούγονται από τις ειδήσεις ή στο οικογενειακό περιβάλλον τους. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί είχαν επισημάνει μια γενική έλλειψη κατάρτισης και συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης σε σχέση με τη διαπολιτισμικότητα.

Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν σε διάφορες δραστηριότητες του έργου αναγνώρισαν τη σημασία της χρήσης των **νέων τεχνολογιών** για να εισάγουν τους μαθητές τους στα θέματα της **μετανάστευσης και της διαπολιτισμικότητας**. Η χρήση των τεχνολογιών έχει χαρακτηριστεί από τους μαθητές ως επιθυμητή. Οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν την προθυμία τους να ενσωματώσουν νέα χαρακτηριστικά και μεθόδους διδασκαλίας στο μέλλον, αν και αυτό θα εξαρτηθεί, επίσης, από την ευελιξία των προγραμμάτων διδασκαλίας και του εξοπλισμού πληροφορικής που διαθέτουν οι μαθητές. Η ιδέα της **παιχνιδοποίησης θεμάτων που σχετίζονται με παγκόσμια ζητήματα, συμπεριλαμβανομένης της μετανάστευσης**, επηρέασε σε μεγάλο βαθμό την άποψη των εκπαιδευτικών σχετικά με τον σχεδιασμό σχεδίων διδασκαλίας και δραστηριοτήτων για τα θέματα αυτά στο μέλλον. Επιπλέον, οι εκπαιδευτικοί αναγνώρισαν και αξιολόγησαν **τις πηγές του έργου ODISSEU ως πολύ χρήσιμες** και δήλωσαν ότι πρόκειται να τις συμπεριλάβουν στη διδασκαλία τους, προκειμένου να ευαισθητοποιήσουν τους μαθητές σχετικά με τη μετανάστευση και τη διαπολιτισμικότητα. Η ευκαιρία συμμετοχής σε δραστηριότητες του έργου είχαν πολύ θετικές επιδράσεις στην ομάδα-στόχο, αντισταθμίζοντας την έλλειψη ευκαιριών για επαγγελματική

ανάπτυξη σε αυτά τα θέματα. Το περιεχόμενο των πηγών που αναπτύχθηκαν και παρουσιάστηκαν στους εκπαιδευτικούς στο πλαίσιο του έργου, διεύρυνε το πεδίο των διαθέσιμων πηγών για την υποστήριξη της μελλοντικής τους **επαγγελματικής ανάπτυξης**, ώστε να είναι σε θέση να μεταφέρουν αυτές τις γνώσεις και πληροφορίες στους μαθητές τους.

Οι εκπαιδευτικοί και οι εκπαιδευτές στη **Ρουμανία**, αρχικά, εντόπισαν την ανάγκη για περισσότερες διαδραστικές πηγές για τους μαθητές για την αντιμετώπιση των θεμάτων της διαπολιτισμικότητας και της αναγκαστικής μετανάστευσης, καθώς και εργαλεία για τους ίδιους ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τα θέματα και να είναι σε θέση να παρέχουν υποστήριξη στο πλαίσιο των διαπολιτισμικών τάξεων.

Οι συμμετέχοντες εκτίμησαν ότι, η κατάρτιση είχε κατάλληλη και εμπνευσμένη δομή. Τα θέματα που συζητήθηκαν έχουν **μεγάλη εφαρμογή στην τάξη**, καθώς είναι σύμφωνα με το αναλυτικό πρόγραμμα διαφόρων κλάδων (Αγωγή του Πολίτη, Διαπολιτισμική Εκπαίδευση, Εκπαίδευση για την Κοινωνία, Ρουμανική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Αγγλική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Βιολογία, Γεωγραφία, Ηγεσία, Πρακτικές Δεξιότητες, Ιστορία, Γεωγραφία κ.λπ.) Επιπλέον, το προσφερόμενο υλικό, συμπεριλαμβανομένου του παιχνιδιού, θεωρήθηκε ότι **μπορεί εύκολα να ενσωματωθεί σε υπάρχοντα μαθήματα**. Η κατάρτιση παρείχε στους εκπαιδευτικούς **πρόσβαση στα πρακτικά εκπαιδευτικά εργαλεία που απαιτούνται** στην τάξη για την αντιμετώπιση των θεμάτων της αναγκαστικής μετανάστευσης και της ένταξης. Οι εκπαιδευτικές πηγές εκτιμήθηκαν και θεωρήθηκαν χρήσιμα, ενδιαφέροντα και πλήρη, καθώς και προσαρμοσίμα στις ανάγκες των μαθητών. Ειδικότερα, οι εκπαιδευτικοί σημείωσαν ότι, τα σχέδια μαθήματος **βοηθούν στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των μαθητών**, όπως η επικοινωνία, η γλώσσα, η συνεργασία, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η ικανότητα να χρησιμοποιούν επιστημονικές πληροφορίες σε κατάλληλα πλαίσια και να μαθαίνουν. Οι εκπαιδευτικοί εκτίμησαν ότι, κέρδισαν σημαντικά οφέλη από τις δραστηριότητες που προτείνονται από το έργο και βελτίωσαν **τις γνώσεις τους σχετικά με το θέμα της αναγκαστικής μετανάστευσης**.

Στην Κύπρο, οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν πολύ θετικά τις πηγές και τις δραστηριότητες. Οι εκπαιδευτικοί ήταν πολύ ικανοποιημένοι με το υλικό που παρήχθη και το γεγονός ότι αυτό ήταν άμεσα διαθέσιμο στο διαδίκτυο τους βοήθησε πολύ, κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Εκτίμησαν, επίσης, το γεγονός ότι είχαν τη δυνατότητα να μελετήσουν το υλικό με τον δικό τους ρυθμό.

Επιδράσεις του έργου στους μαθητές

Το έργο ODISSEU αξιολογήθηκε θετικά από τους μαθητές στην **Ιταλία**, μετά την πιλοτική δοκιμή των δραστηριοτήτων, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων. Τουλάχιστον **το 80% των μαθητών συμφώνησαν πλήρως με τις δηλώσεις που παρουσιάστηκαν στην έρευνα**, όσον αφορά τη βελτίωση των **γνώσεων τους σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση** και τη διαπολιτισμικότητα και την **ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και ενσυναίσθησης**. Οι δραστηριότητες αξιολογήθηκαν θετικά, κατά μέσο όρο από το 84% των συμμετεχόντων.

Στη **Μάλτα** εντοπίστηκαν ανάγκες για την ομάδα στόχου που περιλάμβαναν την ανάγκη ευαισθητοποίησης σε θέματα που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση, την ανάγκη ενσωμάτωσης αληθινών ιστοριών στο παιχνίδι, την ανάγκη οι εκπαιδευτικές πηγές να διεγείρουν την κριτική σκέψη και να ενισχύουν την ενσυναίσθηση των μαθητών, την ανάγκη για μάθηση βάσει σχεδίου και την ανάγκη για διαδραστικό υλικό για τους μαθητές.

Η ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε, μετά την πιλοτική δοκιμή, επικεντρώθηκε στις επιδράσεις που είχαν οι δραστηριότητες και το παιχνίδι στις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις στάσεις των μαθητών, σε σχέση με το ζήτημα της αναγκαστικής μετανάστευσης, συμπεριλαμβανομένων πτυχών όπως η προκατάληψη, οι διακρίσεις και η ρητορική του μίσους.

Όσον αφορά την επίδραση **στις γνώσεις των μαθητών σχετικά με το θέμα της αναγκαστικής μετανάστευσης**, η πλειονότητα των ερωτηθέντων συμφώνησε ή συμφώνησε απόλυτα με τα ακόλουθα:

- Πάνω από το 78% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι **έμαθαν περισσότερα για τις αιτίες της αναγκαστικής μετανάστευσης και τα ζητήματα που αφορούν τους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου**, ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους στις δραστηριότητες του έργου ODISSEU και της χρήσης του παιχνιδιού.
- Πάνω από τα 2/3 των ερωτηθέντων (67,9%) δήλωσαν ότι έμαθαν τη διαφορά μεταξύ ενός μετανάστη και ενός πρόσφυγα.
- Το 75% των ερωτηθέντων είχε την ευκαιρία **να μάθει για διαφορετικούς πολιτισμούς και χώρες** μέσω της χρήσης του υλικού ODISSEU.

Όσον αφορά τις πτυχές που σχετίζονται με την **κριτική σκέψη και την ενίσχυση της ενσυναίσθησης** μεταξύ των συμμετεχόντων μαθητών, τα αποτελέσματα ήταν τα εξής:

- Πάνω από το 70% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι, το παιχνίδι ODISSEU συνέβαλε στην ανάπτυξη της ενσυναίσθησής τους - να μπαίνουν στη θέση κάποιου άλλου.
- **Το 75% των μαθητών προβληματίστηκε για θέματα ανισότητας και διακρίσεων** ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους στο ODISSEU.
- Πάνω από το 70% δήλωσαν ότι, με τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες ODISSEU **προβληματίστηκαν σχετικά με τη ρητορική του μίσους και τα στερεότυπα απέναντι στους πρόσφυγες**.
- Πάνω από το 80% των ερωτηθέντων είχαν την ευκαιρία **να προβληματιστούν σχετικά με τις δικές τους προκαταλήψεις** απέναντι σε μια σειρά θεμάτων που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση.

Τέλος, όσον αφορά την αξιολόγηση του επιπέδου ενδιαφέροντος που προκλήθηκε στους μαθητές από την εφαρμογή των δραστηριοτήτων και τη χρήση του παιχνιδιού ODISSEU, το **82% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι, οι δραστηριότητες ήταν ενδιαφέρουσες**, και το 75% δήλωσε ότι, το παιχνίδι ODISSEU ήταν ενδιαφέρον.

Ομοίως, στη **Γερμανία** οι μαθητές έδωσαν γενικά θετικά σχόλια για τις δραστηριότητες και το υλικό μετά την πιλοτική δοκιμαστική φάση. Τουλάχιστον το **80% των μαθητών συμφώνησε πλήρως με τις δηλώσεις** που παρουσιάστηκαν στην έρευνα σε σχέση με τη βελτίωση των γνώσεων για το θέμα της **αναγκαστικής μετανάστευσης**, καθώς και με **την αλλαγή στις στάσεις και την κριτική σκέψη**. Οι προτεινόμενες δραστηριότητες

αξιολογήθηκαν κάπως λιγότερο θετικά με μέσο όρο 68%. Συνολικά, όπως συνέβη και σε άλλες χώρες, **τα αποτελέσματα του έργου ευθυγραμμίστηκαν με τις ανάγκες που παρουσιάστηκαν κατά τη φάση αξιολόγησης από τους μαθητές** και οι προτεινόμενες δραστηριότητες οδήγησαν σε αλλαγή στάσεων σε θέματα που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση.

Οι μαθητές στην **Ιρλανδία** αναγνώρισαν την ανάγκη να βελτιώσουν τις γνώσεις τους σχετικά με το θέμα της αναγκαστικής μετανάστευσης, καθώς και να χρησιμοποιήσουν περισσότερες διαδραστικές, διαδικτυακές και παιγνιώδεις πηγές στο πλαίσιο της μαθησιακής διαδικασίας, κατά την έναρξη του έργου.

Τα αποτελέσματα του έργου ήταν απολύτως συμβατά με τις ανάγκες που είχε εντοπίσει η ομάδα-στόχος στην πρώτη έρευνα. Το έργο συνέβαλε στην **περαιτέρω ανάπτυξη των δεξιοτήτων Πληροφορικής των μαθητών στο εκπαιδευτικό πλαίσιο**. Παράλληλα, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να μάθουν **για τις αιτίες της αναγκαστικής μετανάστευσης** και τα τραυματικά γεγονότα που πολλοί πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου βιώνουν και αντιμετωπίζουν, κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους. Συνολικά, οι δραστηριότητες του έργου **αύξησαν την ευαισθητοποίηση των μαθητών** σχετικά με το θέμα, ανέπτυξαν **υψηλότερο επίπεδο ενσυναίσθησης προς τους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου** και προκάλεσαν την περιέργεια για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος για εκπαιδευτικούς και προσωπικούς λόγους.

Μια σειρά από προϋποθέσεις ώστε το παιχνίδι ODISSEU να είναι χρήσιμο και ενδιαφέρον για τους νέους εντοπίστηκαν από τους μαθητές στη **Ρουμανία**, κατά τη φάση της αξιολόγησης των αναγκών του έργου. Οι προϋποθέσεις αυτές αναφέρονται στο να είναι το παιχνίδι και οι πηγές όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικά και στο να σχεδιάζονται οι δραστηριότητες με τρόπο που να προσφέρουν στους μαθητές τη δυνατότητα να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση, τη λήψη αποφάσεων και την κριτική σκέψη.

Συνολικά, καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης και της δοκιμής του έργου, οι μαθητές έδωσαν **θετικά σχόλια για το παιχνίδι και τις πηγές που προσφέρθηκαν** κατά τη διάρκεια των συναντήσεων των ομάδων συνομηλίκων, συμπεριλαμβανομένων παρατηρήσεων σχετικά με την απλή δομή του παιχνιδιού και τη διεπαφή χρήστη. Επιπλέον, μετά την πιλοτική δοκιμή των δραστηριοτήτων στην τάξη, οι μαθητές δήλωσαν ότι, η συμμετοχή τους **βελτίωσε τις γνώσεις τους σχετικά με το θέμα της αναγκαστικής μετανάστευσης**, παρέχοντας ακριβείς πληροφορίες μέσω των αληθινών ιστοριών. Οι μαθητές **προβληματίστηκαν σχετικά με τις δικές τους προκαταλήψεις απέναντι στους πρόσφυγες** και τους αιτούντες ασύλου και εκδήλωσαν **αυξημένο επίπεδο ενσυναίσθησης** ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους στις δραστηριότητες ODISSEU.

Στην **Κύπρο**, οι μαθητές που συμμετείχαν στην πιλοτική δοκιμή έδωσαν **θετικά σχόλια** και ποσοστό **80%** αξιολόγησαν ενδιαφέρον το διαδραστικό παιχνίδι.

Οι μαθητές που συμμετείχαν ανέφεραν **αυξημένη ευαισθητοποίηση σχετικά με τους πρόσφυγες και τα ζητήματα μετανάστευσης** και εξέφρασαν ενδιαφέρον να μάθουν περισσότερα για την κατάσταση που επικρατεί παγκοσμίως. Οι εκπαιδευτικοί που εφάρμοσαν τις δραστηριότητες σημείωσαν ότι, **οι μαθητές ευαισθητοποιήθηκαν περισσότερο και ήρθαν πιο κοντά με παιδιά από διαφορετικές χώρες και υπόβαθρα**.

Επιδράσεις του έργου στους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου

Στην **Ιταλία**, τουλάχιστον το 67% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι, μέσω της συμμετοχής τους στο εργαστήριο αφήγησης και της κοινοποίησης της ιστορίας τους, αισθάνθηκαν ότι **συνέβαλαν στη διαμόρφωση της αφήγησης για την αναγκαστική μετανάστευση** στα σχολεία και στους νέους. Επιπλέον, οι ερωτηθέντες πίστευαν ότι μοιράζοντας τη δική τους ιστορία, είναι πιθανό να επιφέρει θετική αλλαγή και να **συμβάλει στη μείωση των στερεοτύπων και της ρητορικής του μίσους**, απέναντι στους αιτούντες ασύλου και τους πρόσφυγες.

Συνολικά το **83% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι, η συμμετοχή στο εργαστήριο ήταν γενικά μια θετική εμπειρία**. Το εργαστήριο αξιολογήθηκε ως ένας ασφαλής χώρος όπου οι πρόσφυγες και οι αιτούντες ασύλου μπορούσαν να μοιραστούν τις απόψεις, τις γνώσεις και τις αντιλήψεις τους, χωρίς να αισθάνονται ότι κρίνονται.

Οι ερωτηθέντες ήταν ευγνώμονες που μοιράστηκαν τις δικές τους ιστορίες, ως δράση για μετασχηματιστική αλλαγή.

Μία από τις ανάγκες που εντοπίστηκε κατά την έναρξη του έργου στη **Μάλτα**, ήταν η αντιμετώπιση των στερεοτύπων για τους αιτούντες ασύλου και τους πρόσφυγες με την κοινοποίηση αληθινών ιστοριών, με στόχο την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της ένταξής τους.

Συνολικά, οι συμμετέχοντες απόλαυσαν το εργαστήριο, καθώς αυτό αξιολογήθηκε θετικά όσον αφορά τη συνολική εμπειρία και τη δημιουργία ενός **διαδραστικού ασφαλούς χώρου**.

Όλοι οι ερωτηθέντες συμφώνησαν σε δηλώσεις σχετικά με τις επιδράσεις που είχε η συμμετοχή τους στο εργαστήριο σε σχέση με τις ακόλουθες πτυχές:

- Την **ανάπτυξη χρήσιμων προσωπικών δεξιοτήτων** που μπορούν να εφαρμοστούν σε διάφορες καταστάσεις.
- Την ενεργό συμβολή τους στη **διαμόρφωση της εκπαίδευσης στα σχολεία για την αναγκαστική μετανάστευση**.
- Την πεποίθηση ότι, η ανταλλαγή αληθινών ιστοριών μπορεί να επιφέρει θετική αλλαγή και **να καταπολεμήσει τα στερεότυπα και τη ρητορική του μίσους** απέναντι στους αιτούντες ασύλου και τους πρόσφυγες.

Τα περισσότερα ποιοτικά σχόλια αφορούσαν τη θετική εμπειρία που είχαν οι συμμετέχοντες κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου, καθώς και τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των ιστοριών τους. Μια περαιτέρω ένδειξη της ικανοποίησης των συμμετεχόντων αποτελεί το γεγονός ότι όλοι συμφώνησαν να μοιραστούν τις προσωπικές τους ιστορίες στον ιστότοπο του έργου ODISSEU για εκπαιδευτικούς σκοπούς και σκοπούς ευαισθητοποίησης.

Στη **Γερμανία** παρουσιάστηκαν οι ακόλουθες δηλώσεις για αξιολόγηση από τους συμμετέχοντες, μετά το εργαστήριο αφήγησης ιστοριών:

- Η συμμετοχή μου στο εργαστήριο με βοήθησε να αναπτύξω χρήσιμες δεξιότητες που μπορώ να εφαρμόσω σε άλλες καταστάσεις.
- Μέσω της συμμετοχής μου στο εργαστήριο και της ανταλλαγής της ιστορίας μου, αισθάνομαι ότι συμβάλλω στη διαμόρφωση της εκπαίδευσης στα σχολεία σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση.
- Ως αποτέλεσμα της συμμετοχής μου στο εργαστήριο, αισθάνομαι πιο δυνατός να μοιραστώ την ιστορία μου.
- Πιστεύω ότι μοιράζοντας την ιστορία μου μπορεί να επιφέρει θετική αλλαγή και να συμβάλει στην καταπολέμηση των στερεοτύπων και της ρητορικής του μίσους απέναντι στους αιτούντες ασύλου και τους πρόσφυγες.
- Η συμμετοχή στο εργαστήριο ήταν στο σύνολο της μια θετική εμπειρία για μένα.
- Κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου, ένιωσα ότι μπορούσα να μοιραστώ τις απόψεις, τις γνώσεις και την οπτική μου σε έναν ασφαλή χώρο.

Το **92%** των ερωτηθέντων συμφώνησε πλήρως με τις παραπάνω δηλώσεις. Συγκεκριμένα, η προσέγγιση "Έξι λέξεις-ιστορία" εκτιμήθηκε ιδιαίτερα και αξιολογήθηκε ως μια δημιουργική, αλλά ταυτόχρονα απαιτητική μέθοδος. Η ανταλλαγή των ιστοριών δημιούργησε μια αίσθηση κοινότητας μεταξύ των συμμετεχόντων, ενώ η χρήση νέων διαδικτυακών εργαλείων για την καταγραφή των ιστοριών προώθησε τις ψηφιακές δεξιότητες.

Η αντιμετώπιση των αρνητικών αντιλήψεων και στερεοτύπων κατά των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου ήταν μία από τις ανάγκες που εντοπίστηκαν, κατά τη διάρκεια της ερευνητικής φάσης του έργου στην **Ιρλανδία**. Οι δραστηριότητες ευαισθητοποίησης των νέων θεωρήθηκαν καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση του ζητήματος, ενώ ταυτόχρονα αρκετοί πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν την παροχή εγκαταστάσεων και πηγών για να βελτιώσουν τις επικοινωνιακές και γλωσσικές τους δεξιότητες, ώστε να διευκολυνθεί η ένταξή τους στη χώρα υποδοχής.

Μετά την υλοποίηση της δραστηριότητας, οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν το έργο ως μια **πολύ θετική** πρωτοβουλία που συμβάλλει στη στήριξη της ένταξής τους μέσω της **ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση** και μέσω της καλύτερης κατανόησης του θέματος.

Στη **Ρουμανία**, μία από τις κύριες πτυχές που επισημάνθηκαν, κατά τη φάση της αξιολόγησης των αναγκών, αφορούσε στην ένταξη των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου στην κοινωνία υποδοχής, καθώς και στο σχολικό περιβάλλον.

Καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, οι συμμετέχοντες στην ομάδα ομοτίμων, με ιστορικό αναγκαστικής μετανάστευσης, αξιολόγησαν θετικά τα εργαλεία που ανέπτυξε το έργο ODISSEU, καθώς βοηθούν τους μαθητές **να κατανοήσουν καλύτερα τι βιώνουν οι πρόσφυγες και οι αιτούντες ασύλου** και να προβληματιστούν για τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν. Το παιχνίδι, συγκεκριμένα, χαρακτηρίστηκε ως αποτελεσματικό εργαλείο ευαισθητοποίησης. Μετά την εφαρμογή του εργαστηρίου αφήγησης, οι συμμετέχοντες σχολίασαν ότι, η δραστηριότητα τους άρεσε και ότι **αισθάνθηκαν ασφαλείς να μοιραστούν**

τις ιστορίες τους. Επιπλέον, έκριναν ότι, η ανταλλαγή αληθινών ιστοριών θα μπορούσε να βοηθήσει τους μαθητές να **αλλάξουν τη συμπεριφορά τους απέναντι στους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου**, καθώς και απέναντι σε άλλους ανθρώπους που θεωρούνται "διαφορετικοί". Θεώρησαν ότι, η ανταλλαγή των ιστοριών τους ήταν χρήσιμη, καθώς ενισχύει την κατανόηση των δυσκολιών και των τραυμάτων που βιώνουν πολλοί εκτοπισμένοι άνθρωποι.

Στην **Κύπρο**, οι συμμετέχοντες στο εργαστήριο αφήγησης εκδήλωσαν ενδιαφέρον για το παιχνίδι και το υλικό που αναπτύχθηκε, και τόνισαν ότι **βρήκαν ομοιότητες μεταξύ των ιστοριών των τριών χαρακτήρων και των δικών τους**. Οι συμμετέχοντες ήταν ευτυχείς να μοιραστούν τις ιστορίες τους, αφού τους διαβεβαίωσαν για τη διαφύλαξη της ανωνυμίας τους. **Αξιολόγησαν θετικά το εργαστήριο**, ιδίως όσον αφορά τις ακόλουθες δηλώσεις:

- Το εργαστήριο μου έδωσε την ευκαιρία να μοιραστώ την ιστορία μου.
- Μπορούμε να μοιραστούμε την ιστορία μας και να **ενημερώσουμε τον κόσμο για το πώς ζουν οι πρόσφυγες στην Κύπρο**.
- Συνολικά, η συμμετοχή μου στη συνάντηση ήταν μια θετική εμπειρία.
- Αισθάνθηκα **άνετα να μοιραστώ τις σκέψεις**, τις γνώσεις και τις αντιλήψεις μου σε ένα **ασφαλές περιβάλλον**, κατά τη διάρκεια της συνάντησης.

Αξιολόγηση των επιδράσεων του έργου ODISSEU στους οργανισμούς εταίρους και στο προσωπικό του έργου

Τον Φεβρουάριο και τον Μάρτιο του 2021, ο οργανισμός Korin πραγματοποίησε μια σειρά διαδικτυακών συνεντεύξεων με τους εταίρους που συμμετείχαν στην υλοποίηση του έργου ODISSEU, προκειμένου να αξιολογηθούν οι επιδράσεις στους οργανισμούς και το προσωπικό τους σε διάφορους τομείς εργασίας. Συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν συνολικά σε επτά άτομα, με τη συμμετοχή ενός ατόμου από τον κάθε οργανισμό-εταίρο, με εξαίρεση τον οργανισμό Oxfam Ιταλίας, τον επικεφαλής εταίρο, όπου διεξήχθη συνέντευξη τόσο με τον υπεύθυνο του έργου όσο και με τον υπεύθυνο εκπαίδευσης για το έργο. Τα υπόλοιπα προφίλ των ερωτηθέντων περιλάμβαναν υπεύθυνους έργου και ερευνητές, καθώς και εκπαιδευτές και τεχνικό προσωπικό. Η πλειονότητα των μελών του προσωπικού που συμμετείχαν στη συνέντευξη ήταν μέλη της ομάδας ODISSEU από την έναρξη του έργου (Korin, ILI-FAU, UPIT, Oxfam Italy), ενώ άλλοι (CARDET, Oxfam Italy και Meath) είχαν ενταχθεί στο έργο σε μεταγενέστερο στάδιο, μεταξύ του 2019 και του 2020.

Οι συνεντεύξεις αποτελούνταν από δύο μέρη. Το πρώτο περιείχε ερωτήσεις που αποσκοπούσαν στη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τις επιδράσεις που είχε το έργο ODISSEU στους οργανισμούς-εταίρους, ενώ το δεύτερο επικεντρώθηκε στο προσωπικό του έργου και στον τρόπο με τον οποίο η συμμετοχή τους στο έργο ODISSEU επηρέασε τη συνολική εμπειρογνώμοσύνη και τις ικανότητές τους.

Επιδράσεις του έργου στους οργανισμούς εταίρους

Όλοι οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι, οι αντίστοιχοι οργανισμοί τους είχαν προηγούμενη εμπειρία στην υλοποίηση έργων σχετικών με τα θέματα του έργου ODISSEU, όπως η παγκόσμια εκπαίδευση, η μετανάστευση, η κοινωνική ένταξη και η διαδικτυακή μάθηση. Σύμφωνα με όλους τους οργανισμούς-εταίρους, το έργο ODISSEU συνδυάστηκε πολύ καλά με το ευρύτερο χαρτοφυλάκιο εργασιών και έργων τους και τους παρείχε την ευκαιρία να αξιοποιήσουν την υπάρχουσα και την προηγούμενη εργασία τους με τις ίδιες ομάδες-στόχους και να εμβαθύνουν την τεχνογνωσία τους σε ορισμένους τομείς. Για ορισμένους εταίρους το έργο αποτέλεσε μια ευκαιρία να εργαστούν με καινούριες μεθοδολογίες π.χ τη μεθοδολογία αφήγησης ιστοριών και την παιχνιδοποίηση εκπαιδευτικών εργαλείων.

Όσον αφορά τα έργα Erasmus+, όλοι οι οργανισμοί-εταίροι είχαν προηγούμενη εμπειρία στην ανάπτυξη ή την υλοποίηση έργων στο πλαίσιο του προγράμματος, αλλά όλοι δήλωσαν ότι, η υλοποίηση του έργου ODISSEU τους έδωσε την ευκαιρία να ενισχύσουν την τεχνογνωσία και τις ικανότητές τους στον τομέα αυτό. Ειδικότερα, για την **Oxfam Ιταλίας** ήταν η πρώτη φορά που ηγήθηκε μιας κοινοπραξίας Erasmus+ σε ένα έργο που επικεντρώθηκε στην παιχνιδοποίηση εκπαιδευτικών πηγών.

Η υλοποίηση του έργου ODISSEU είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη περαιτέρω εμπειρογνωμοσύνης, γνώσεων και δεξιοτήτων σε διάφορους τομείς εργασίας για τους οργανισμούς-εταίρους. Το ODISSEU παρείχε την ευκαιρία στην ομάδα του **CARDET** να εμβαθύνει το έργο της σχετικά με την παιχνιδοποίηση του εκπαιδευτικού περιεχομένου, καθώς και την έρευνά της σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας χωρίς αποκλεισμούς, προσαρμόζοντας ορισμένα από τα εκπαιδευτικά υλικά για μαθητές με προβλήματα όρασης. Η παιχνιδοποίηση και η ηλεκτρονική μάθηση αποτέλεσαν έναν τομέα εργασίας για τον οποίο οι οργανισμοί **UPIT** και **Kopin** απέκτησαν τεχνογνωσία μέσω της συμμετοχής τους στο έργο ODISSEU, ενώ ο οργανισμός **Meath** κατάφερε να εμβαθύνει τις γνώσεις του σχετικά με την παγκόσμια εκπαίδευση ως μια νέα πτυχή του έργου του. Ορισμένοι εταίροι ανέφεραν την απόκτηση περαιτέρω εμπειρογνωμοσύνης σε μεθοδολογίες που σχετίζονται με την αφήγηση ιστοριών ως αποτέλεσμα της συμμετοχής τους στο έργο ODISSEU. Για τους οργανισμούς **ILI-FAU** και **Meath**, ένα αποτέλεσμα της συμμετοχής τους στο έργο ODISSEU ήταν η βελτίωση των δεξιοτήτων δικτύωσης και η εμβάθυνση των γνώσεων στη συνεργασία με τα σχολεία. Ως γενική παρατήρηση, οι εταίροι ανέφεραν ότι κατάφεραν να αποκτήσουν ικανότητες μέσω της εταιρικής σχέσης, καθώς οι διάφοροι φορείς έφεραν ποικίλες εμπειρίες και τεχνογνωσία σε συγκεκριμένους τομείς εργασίας και σε μεθοδολογίες.

Το έργο αποτέλεσε ευκαιρία για τους οργανισμούς-εταίρους, καθώς παρείχε ποικίλες πηγές που οδήγησαν άμεσα ή έμμεσα στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στην ενίσχυση της εμπειρογνωμοσύνης σε διάφορα θέματα και τομείς, συμπεριλαμβανομένων της διάδοσης, της δικτύωσης και της προβολής.

Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να αξιολογήσουν την επίδραση που είχε η εφαρμογή του έργου ODISSEU στους αντίστοιχους οργανισμούς τους όσον αφορά την ανάπτυξη ικανοτήτων. Για τον οργανισμό **ILI-FAU**, το έργο αποτέλεσε εφαλτήριο για να εργαστεί στον τομέα της μετανάστευσης, παρέχοντας τα θεμέλια στον τομέα της αναγκαστικής μετανάστευσης. Ομοίως, οι οργανισμοί **CARDET** και **Meath** σημείωσαν ότι, το υλικό που αναπτύχθηκε μέσω του έργου ODISSEU συνέβαλε στην ενίσχυση των γνώσεων σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση, καθώς προσωπικό από διαφορετικά τμήματα του οργανισμού συμμετείχε

στην ανάπτυξη και τη χρήση των πηγών. Αυτό, επίσης, συνέβαλε στην οικοδόμηση μιας κουλτούρας ενσυναίσθησης και κατανόησης εντός των οργανισμών. Ο οργανισμός **UPIT** εντόπισε την εδραίωση των δεξιοτήτων και των γνώσεων του σχετικά με τις μεθοδολογίες ηλεκτρονικής μάθησης και τα θέματα αναγκαστικής μετανάστευσης, ενώ ο οργανισμός **Oxfam Italy**, στο πλαίσιο του έργου, παρείχε ευκαιρία για στενή συνεργασία ανάμεσα στα τμήματά του που ασχολούνται με την εκπαίδευση και τη μετανάστευση. Τα εργαλεία ODISSEU βοήθησαν στην ανάπτυξη της ικανότητας του προσωπικού να χρησιμοποιεί διαφορετικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες, όπως η αφήγηση ιστοριών, στο πλαίσιο του οργανισμού **Kopin**.

Επιπλέον, οι εργασίες που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του έργου υποστήριξαν όλους τους οργανισμούς-εταίρους στην προσέγγιση νέων ομάδων-στόχων και ενδιαφερομένων, καθώς και στην εδραίωση των υφιστάμενων σχέσεων, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, με φορείς σε διάφορους τομείς. Μέσω της συμμετοχής του στο έργο ODISSEU, ο **Meath** έγινε μέλος ενός οργανισμού-μιας ομπρέλας που επικεντρώνεται στην εκπαίδευση για την παγκόσμια πολιότητα, ενώ παράλληλα προσέγγισε νέες κατηγορίες δικαιούχων, όπως οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές. Τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί αποτέλεσαν νέες κατηγορίες δικαιούχων και για τον οργανισμό **ILI-FAU**. Ο οργανισμός κατάφερε, λόγω των δραστηριοτήτων του έργου ODISSEU, να εδραιώσει τη συνεργασία του με ένα κέντρο κατάρτισης εκπαιδευτικών που λειτουργεί στο πλαίσιο του οργανισμού FAU, καθώς και με ένα κέντρο εθελοντισμού που προσφέρει υπηρεσίες σε μετανάστες και με άλλες μεταναστευτικές οργανώσεις. Ο οργανισμός **Oxfam Italy** αξιοποίησε τη συνεργασία του με εκπαιδευτικούς και σχολεία και κατάφερε να προσεγγίσει επιπλέον δικαιούχους, ξεκινώντας συνεργασία με ένα οργανισμό που εργάζεται με μετανάστες εφαρμόζοντας θεατρικές μεθοδολογίες. Η συμμετοχή τους στο έργο ODISSEU είχε ως αποτέλεσμα τόσο ο οργανισμός UPIT όσο και ο οργανισμός Kopin να ενισχύσουν τις σχέσεις τους με τις αρχές, σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Στη Ρουμανία, ο οργανισμός **UPIT** εδραίωσε τη σχέση του με την Επιθεώρηση σχολείων για να προσεγγίσει τις ομάδες-στόχους, ενώ ο οργανισμός **Kopin** προώθησε τη συνεργασία του με τη Μονάδα Εκπαίδευσης Μεταναστών και προσέγγισε ενδιαφερόμενους με τους οποίους δεν είχε συνεργαστεί στο παρελθόν, όπως τη Διεύθυνση Ψηφιακού Αλφαριθμητισμού του Υπουργείου Παιδείας. Οι πρόσφυγες και οι αιτούντες ασύλου αποτέλεσαν μια νέα κατηγορία δικαιούχων που προσέγγισε ο οργανισμός UPIT μέσω του έργου ODISSEU. Ως αποτέλεσμα της συμμετοχής του στο έργο, το **CARDET** προσέγγισε επιπλέον σχολεία και ΜΚΟ σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, δημιουργώντας συνέργειες με υφιστάμενα έργα που απευθύνονται στις ίδιες κατηγορίες δικαιούχων και ενδιαφερομένων και εστιάζουν σε παρόμοια θέματα.

Τέλος, ζητήθηκε από το προσωπικό που συμμετείχε στη συνέντευξη να δηλώσει πώς θα αξιολογούσε τη συνολική επίδραση που είχε η συμμετοχή στο έργο ODISSEU στους οργανισμούς του, σε κλίμακα από το 1 (χαμηλότερη) έως το 5 (υψηλότερη). Όλοι οι οργανισμοί αξιολόγησαν την επίδραση ως μέτρια έως υψηλή, αναφέροντας το γεγονός ότι το έργο επέφερε υψηλό επίπεδο δέσμευσης με τους εταίρους, βελτίωσε την ικανότητα του προσωπικού για συνεργασία, οδήγησε σε συνεργασία με μια ευρεία ποικιλία φορέων και ομάδων-στόχων και ενίσχυσε τους δεσμούς με οργανισμούς στον τομέα της εκπαίδευσης και της μετανάστευσης. Επιπλέον, το έργο ODISSEU παρείχε την ευκαιρία για ορισμένους εταίρους να ασχοληθούν με πρόσθετες κατηγορίες δικαιούχων και πρόσφερε τη δυνατότητα για περαιτέρω εργασίες και έργα, καθώς είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη πηγών και

δραστηριοτήτων υψηλής ποιότητας. Συνολικά, μέσω του έργου, οι εταίροι βελτίωσαν την εμπειρογνωμοσύνη και την κατανόησή τους σε θέματα που σχετίζονται με την παγκόσμια εκπαίδευση, την αναγκαστική μετανάστευση και την ηλεκτρονική μάθηση και εδραίωσαν τις ικανότητές τους στην εργασία σε ευρωπαϊκά έργα με ποικίλους οργανισμούς-εταίρους.

Επιδράσεις του έργου στο προσωπικό

Όσον αφορά την επίδραση στην ομάδα του έργου, ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να δώσουν μια σύντομη επισκόπηση της συμμετοχής τους στη δράση και να επισημάνουν τις θετικές και αρνητικές πτυχές που εντόπισαν, κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου ODISSEU.

Μια πρόκληση που αναφέρθηκε από το προσωπικό του έργου, που εντάχθηκε σε μεταγενέστερο στάδιο, ήταν η δυσκολία να καλύψουν τις εργασίες που είχαν ήδη αρχίσει για συγκεκριμένα αποτελέσματα. Πρόκληση αποτέλεσε και το γεγονός ότι, η συνεργασία με τους εταίρους γινόταν μόνο διαδικτυακά, και όχι πρόσωπο με πρόσωπο, λόγω της πανδημίας του Covid-19 από τον Φεβρουάριο του 2020. Η πρόκληση αυτή αναφέρθηκε από όλους σχεδόν τους ερωτηθέντες, αν και ορισμένοι ανέφεραν ότι, η σύμπραξη προσαρμόστηκε πολύ καλά, μέσω της καθιέρωσης ενός αποτελεσματικού συστήματος επικοινωνίας. Άλλες προκλήσεις που αναφέρθηκαν περιλάμβαναν ζητήματα για τη συμμετοχή των σχολείων, καθώς τα θέματα που θίγονταν θεωρούνταν ευαίσθητα σε ορισμένες χώρες, προκλήσεις με τη δημιουργία των ομάδων ομοτίμων και την πρόσληψη μελών, καθώς και τις φάσεις πιλοτικής εφαρμογής, οι οποίες έγιναν πιο απαιτητικές, λόγω της ανάγκης ηλεκτρονικής προσαρμογής.

Τα μέλη του προσωπικού υπογράμμισαν μια σειρά από θετικές πτυχές από την εφαρμογή του έργου ODISSEU, όπως η μάθηση σε σχέση με όλες τις πτυχές του έργου (αναφέρθηκαν συγκεκριμένα η εκπαίδευση για την παγκόσμια πολιότητα, η ηλεκτρονική μάθηση, η αφήγηση ιστοριών, η παιχνιδιοποίηση και η αναγκαστική μετανάστευση) και το γεγονός ότι, η δράση είχε ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη άμεσα διαθέσιμων εκπαιδευτικών πηγών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε διάφορα πλαίσια, και μετά το τέλος του έργου ODISSEU.

Σχεδόν όλα τα μέλη της ομάδας έργου ODISSEU είχαν προηγούμενη εμπειρία στην υλοποίηση έργων σχετικών με τα θέματα του έργου ODISSEU, όπως η αναγκαστική μετανάστευση, η παγκόσμια εκπαίδευση και η ηλεκτρονική μάθηση. Όσοι ήταν αρχάριοι σε αυτούς τους τομείς ή στην υλοποίηση ευρωπαϊκών έργων σημείωσαν ότι, η εμπειρία αυτή αποτέλεσε μια γόνιμη ευκαιρία να ενισχύσουν τις ικανότητές τους σε διάφορους τομείς εργασίας και να μάθουν πώς να εργάζονται μέσα σε μια διεπιστημονική και πολυπολιτισμική ομάδα. Επιπλέον, οι περισσότεροι εταίροι σημείωσαν ότι κατάφεραν να αναπτύξουν πρόσθετες δεξιότητες και να βελτιώσουν τις ικανότητές τους σε τομείς και μεθοδολογίες που ήταν καινούριες για αυτούς, μέσω της ανταλλαγής εμπειρογνωμοσύνης με τα μέλη της ομάδας τους. Αρκετοί από το προσωπικό δήλωσαν ότι είχαν εργαστεί στο παρελθόν σε έναν ή περισσότερους τομείς που ασχολήθηκαν μέσω του έργου ODISSEU, αλλά δεν διέθεταν ικανότητες σε όλους αυτούς. Το έργο αποτέλεσε μια ευκαιρία για επαγγελματική ανάπτυξη για όλα τα μέλη της ομάδας και τους συναδέλφους τους που συμμετείχαν στην υλοποίηση του έργου ODISSEU.

Ενώ ορισμένα από τα στελέχη του έργου ήταν ήδη εξοικειωμένα ή είχαν μεγάλη εμπειρία εργασίας στο πλαίσιο έργων Erasmus+, για άλλους το έργο ODISSEU αποτελούσε την πρώτη προσέγγιση σε μια δράση που εμπίπτει στο πρόγραμμα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το λιγότερο έμπειρο προσωπικό να μάθει πώς να ενεργεί όσον αφορά την υλοποίηση και τη διοικητική δομή των έργων Erasmus+, στα πλαίσια μιας ομάδας που αποτελείται από επαγγελματίες με διαφορετικές γνώσεις και υπόβαθρο, και από διαφορετικές χώρες. Για το προσωπικό του επικεφαλής οργανισμού εταίρου, αυτό σήμαινε, επίσης, εξοικείωση με συγκεκριμένες διαδικασίες και πλατφόρμες που σχετίζονται με τις επιχορηγήσεις Erasmus+ σε εθνικό επίπεδο, καθώς και με την επικοινωνία και τον συντονισμό με τον κάθε εθνικό οργανισμό. Κάποια μέλη της ομάδας είχαν προηγουμένως συμμετάσχει σε δράσεις που συγχρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα Erasmus+, οι οποίες επικεντρώθηκαν σε διαφορετικά θέματα, και είχαν την ευκαιρία να εργαστούν στους τομείς της αναγκαστικής μετανάστευσης και της παγκόσμιας εκπαίδευσης, μέσω του έργου ODISSEU. Συνολικά, οι εταίροι θεώρησαν ότι, η συμμετοχή τους στο πλαίσιο του έργου ODISSEU ενίσχυσε τις ικανότητές τους και εδραίωσε τις γνώσεις τους σχετικά με τις συγχρηματοδοτούμενες δράσεις που αφορούν την ΕΕ, ανεξάρτητα από το προηγούμενο επίπεδο εμπειρίας τους στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+.

Το προσωπικό του έργου δήλωσε ότι είτε απέκτησε είτε ανέπτυξε δεξιότητες και πρόσθετες γνώσεις ως αποτέλεσμα της συμμετοχής του στη δράση. Πιο συγκεκριμένα, τα μέλη της ομάδας που ερωτήθηκαν ανέφεραν την ενίσχυση της δεξιότητας για επίλυση προβλημάτων και τη βελτίωση των δεξιοτήτων επικοινωνίας και δικτύωσης, καθώς και την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας. Ορισμένοι εταίροι ανέφεραν, επίσης, την ενίσχυση της εμπειρίας και της τεχνογνωσίας στη διαχείριση έργων, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής διαχείρισης και της αξιολόγησης. Όλα τα μέλη της ομάδας σημείωσαν ότι, απέκτησαν πρόσθετες γνώσεις σχετικά με μεθοδολογίες και τομείς που δεν ήταν προηγουμένως οικείοι, συγκεκριμένα σε σχέση με την αφήγηση ιστοριών, την ανάπτυξη επιγραμματικών εκπαιδευτικών παιχνιδιών και πηγών και την αναγκαστική μετανάστευση.

Βέλτιστες πρακτικές που προκύπτουν από την εφαρμογή των δραστηριοτήτων και των αποτελεσμάτων του έργου ODISSEU σε εθνικό επίπεδο, οι οποίες θα μπορούσαν να αναπαραχθούν σε διάφορες χώρες ή σε επίπεδο ΕΕ.

Η σύμπραξη ODISSEU εντόπισε μερικές βέλτιστες πρακτικές που προέκυψαν από την εφαρμογή των δραστηριοτήτων και τη χρήση των πηγών σε εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο του έργου, οι οποίες θα μπορούσαν ενδεχομένως να αναπαραχθούν και σε άλλα πλαίσια.

Σε περισσότερες από μία χώρες, μια βασική πτυχή σε σχέση με το έργο ODISSEU είναι η παροχή πληροφοριών και διαδραστικών πηγών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ευαισθητοποίηση των διαφόρων ηλικιακών ομάδων σχετικά με το θέμα της αναγκαστικής μετανάστευσης. Ως εκ τούτου, το έργο ODISSEU μπορεί να προωθηθεί στο πλαίσιο υφιστάμενων δημόσιων εκδηλώσεων και εκστρατειών, όπως η Παγκόσμια Ημέρα Προσφύγων (**Κύπρος**), ή να χρησιμεύσει ως έμπνευση και να παράσχει αυθεντικό υλικό για μαθητές που οργανώνουν δραστηριότητες σε επίπεδο σχολείου που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση, όπως συνέβη στη **Γερμανία**.

Ένα από τα κύρια πλεονεκτήματα του έργου ODISSEU έγκειται στο γεγονός ότι, τα πνευματικά αποτελέσματα είναι σε μεγάλο βαθμό διαδικτυακά, και συνεπώς είναι άμεσα διαθέσιμα για χρήση από εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες, εντός και εκτός των χωρών που συμμετέχουν στο έργο.

Το πιο πάνω πλεονέκτημα επέτρεψε στους εταίρους να προωθήσουν ευρέως τις εκπαιδευτικές πηγές, ειδικά σε μια περίοδο που οι περισσότερες μαθησιακές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένης της μάθησης μέσα στην τάξη, έπρεπε να προσαρμοστούν και να υλοποιηθούν διαδικτυακά, λόγω των περιορισμών του Covid-19 που εφαρμόστηκαν σε διάφορες χώρες.

Επιπλέον, τα διάφορα στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού του έργου ODISSEU αναπτύχθηκαν με τρόπο που επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς και τους επαγγελματίες να επιλέξουν ποιο υλικό θα χρησιμοποιήσουν ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα και να το προσαρμόσουν εύκολα στις ανάγκες και τις μεθοδολογίες τους, καθώς και στα διδακτικά αντικείμενά τους. Στη **Ρουμανία**, τα εκπαιδευτικά μέσα χρησιμοποιήθηκαν σε τακτά χρονικά διαστήματα από εκπαιδευτικούς κατά τη διάρκεια διαφόρων μαθημάτων (Αγγλικά, Ιστορία, Πολιτική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση), και αποδείχθηκαν ιδιαίτερα χρήσιμα σε περιβάλλοντα γλωσσικής διδασκαλίας.

Σύμφωνα με τα σχόλια που συλλέχθηκαν στη **Μάλτα**, το ενημερωτικό υλικό για τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές και οι βήμα προς βήμα οδηγίες για τον τρόπο υλοποίησης των δραστηριοτήτων που περιλαμβάνονται στα εργαλεία, επιτρέπουν την ευρεία χρήση του υλικού ODISSEU από επαγγελματίες που δεν συμμετέχουν άμεσα στο έργο.

Στην **Ιρλανδία**, τα δύο αναπόσπαστα μέρη του έργου που έλαβαν τα πιο θετικά σχόλια και τα οποία θα μπορούσαν να επαναληφθούν σε διάφορες χώρες ή σε επίπεδο ΕΕ θεωρήθηκαν ότι είναι η χρήση αληθινών ιστοριών και η παιχνιδοποίηση του θέματος της αναγκαστικής μετανάστευσης. Οι ιστορίες που παρουσιάστηκαν στο παιχνίδι χρησιμοποιήθηκαν με επιτυχία για να αντισταθμίσουν τα αρνητικά σχόλια και τις προσεγγίσεις για την αναγκαστική μετανάστευση που συχνά υπάρχουν στα μέσα ενημέρωσης. Οι αληθινές και προσωπικές ιστορίες αποδείχθηκαν αποτελεσματικές, καθώς χρησιμεύουν ως αξιόπιστες και αυθεντικές πηγές, συμβάλλοντας στην καλύτερη κατανόηση του θέματος και βοηθώντας στη δημιουργία μιας πιο ενσυναίσθητης και φιλόξενης κοινωνίας. Το παιχνίδι βοήθησε να παρουσιαστεί το θέμα με έναν οπτικό, ενδιαφέροντα και εύκολα κατανοητό τρόπο και ταυτόχρονα δημιούργησε την ευκαιρία να συνδεθεί κάποιος με τα ταξίδια των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου που προέρχονται από διαφορετικά υπόβαθρα.

Τέλος, στην Ιταλία, η χρήση της προσέγγισης εκ των κάτω προς τα άνω για την προώθηση των πηγών ODISSEU και η διάδοση από στόμα σε στόμα μεταξύ των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών, αποδείχθηκε επιτυχής στρατηγική. Οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί συνέστησαν το παιχνίδι και τις δραστηριότητες ODISSEU και πρόβαλαν την προστιθέμενη αξία του έργου σε συναδέλφους τους, οι οποίοι δέχτηκαν με χαρά να συμμετάσχουν, παρά τον μεγάλο φόρτο εργασίας που είχαν κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2020/2021 λόγω της πανδημίας του Covid-19.

Το υψηλό επίπεδο προσαρμοστικότητας των εκπαιδευτικών πηγών του έργου ODISSEU και η ευελιξία τους να παρέχονται μέσω διαφορετικών μέσων και για διαφορετικούς μαθησιακούς στόχους, καθιστά εύκολη τη χρήση τους εντός και εκτός των χωρών που συμμετέχουν στο έργο. Ακόμη, και οι δραστηριότητες μπορούν να αναπαραχθούν με επιτυχία από οποιονδήποτε έχει πρόσβαση στην ιστοσελίδα του έργου σε ολόκληρη την Ευρώπη και εκτός αυτής.

Προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν κατά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων ODISSEU σε εθνικό επίπεδο και μέτρα αντιμετώπισης

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου ODISSEU, προέκυψαν κοινές προκλήσεις, οι περισσότερες από τις οποίες σχετίζονταν άμεσα με την κατάσταση που δημιουργούσε η πανδημία του Covid-19 παγκοσμίως. Οι προκλήσεις δεν αφορούσαν μόνο την πρακτική εφαρμογή των δραστηριοτήτων λόγω των περιορισμών που εφαρμόστηκαν στις διάφορες χώρες (π.χ. κλείσιμο σχολείων και μετάβαση σε διαδικτυακά μαθήματα), αλλά και την αβεβαιότητα που προκάλεσε η ίδια η πανδημία, με αποτέλεσμα ορισμένες δραστηριότητες να αναβληθούν ή να προσαρμοστούν περισσότερες από μία φορές, απαιτώντας πρόσθετο φόρτο εργασίας και προκαλώντας μικρές καθυστερήσεις σε ορισμένα πλαίσια.

Μια κοινή πρόκληση που εντοπίστηκε από ορισμένους εταίρους, κατά την έναρξη του έργου, αφορούσε την πρόσληψη συμμετεχόντων για τις ομάδες ομοτίμων, οι οποίες υποτίθεται ότι θα συνεδρίαζαν τακτικά, περίπου κάθε έξι μήνες, προκειμένου να δοκιμάσουν τις πηγές που αναπτύχθηκαν και να παρέχουν ανατροφοδότηση. Η ποικιλία των πηγών που αναπτύχθηκαν σήμαινε ότι, η σύνθεση της ομάδας έπρεπε να ποικίλλει από συνάντηση σε συνάντηση. Τα ζητήματα που σχετίζονται με τη συγκέντρωση τόσο διαφορετικών ομάδων συμμετεχόντων (εκπαιδευτικοί, μαθητές, ενδιαφερόμενοι και πρόσφυγες), καθώς και οι δυσκολίες με τη μακροπρόθεσμη δέσμευση στο έργο, σήμαιναν ότι, οι εταίροι έπρεπε να προσαρμόσουν και να συλλέξουν ανατροφοδότηση από ομάδες με διαφορετική σύνθεση, καθώς και να προσαρμόσουν τη συλλογή ανατροφοδότησης από πρόσωπο με πρόσωπο σε διαδικτυακή σύνδεση, όταν άρχισαν να ισχύουν οι περιορισμοί λόγω του Covid-19.

Μια άλλη σημαντική πρόκληση ήταν οι περιορισμοί που ίσχυαν για τις δια ζώσης εκδηλώσεις σε όλες τις χώρες. Για την πλειονότητα της κοινοπραξίας, αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να προσαρμοστούν οι δραστηριότητες και οι πηγές, οι οποίες προηγουμένως προορίζονταν να υλοποιηθούν δια ζώσης, σε διαδικτυακή υλοποίηση μέσω ποικίλων πλατφορμών και εργαλείων, γεγονός που απαιτούσε πρόσθετο φόρτο εργασίας και χρόνο. Επιπλέον, σε ορισμένες χώρες, τα σχολεία διέκοψαν ξαφνικά τις δραστηριότητες εντός της τάξης, με αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί να αναγκαστούν να προσαρμόσουν τα μαθήματα σε ένα διαδικτυακό περιβάλλον. Αυτό προκάλεσε διάφορους περιορισμούς για τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι έπρεπε να χειριστούν τον πρόσθετο φόρτο εργασίας για την προετοιμασία των μαθημάτων και να ενσωματώσουν το μαθησιακό υλικό ODISSEU. Ακόμη, οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι θα χρησιμοποιήσουν το υλικό, κατά το επόμενο σχολικό έτος.

Η πανδημία δυσκόλεψε, επίσης, τους εταίρους όσον αφορά την προσέγγιση των δικαιούχων- ομάδων στόχων, ιδίως τις ομάδες δικαιούχων που δεν είχαν πρόσβαση σε κατάλληλο εξοπλισμό ή δεν είχαν δεξιότητες Πληροφορικής. Το τελευταίο συνέβη κυρίως με τους πρόσφυγες και τους αιτούντες ασύλου. Ορισμένοι εταίροι συνεργάστηκαν με ΜΚΟ και

οργανώσεις που προσφέρουν υποδομές υποδοχής και πληροφόρησης σε μετανάστες στις χώρες τους, προκειμένου να διεξάγουν δια ζώσης τα εργαστήρια αφήγησης ιστοριών. Άλλοι εταίροι επέλεξαν να εμπλέξουν εκπαιδευτικά ιδρύματα και ΜΚΟ για να προσεγγίσουν τους συμμετέχοντες για τη δραστηριότητα της αφήγησης ιστοριών, πετυχαίνοντας να υλοποιήσουν το εργαστήριο μέσω διαδικτύου με πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου, οι οποίοι διέθεταν εξοπλισμό και δεξιότητες για να συμμετάσχουν ενεργά.

Το εργαστήριο αφήγησης είχε την πρόκληση όσον αφορά την εμπλοκή με τους συμμετέχοντες και συλλογή ανατροφοδότησης από αυτούς, προσέχοντας παράλληλα να μην προκληθούν πιθανά τραύματα του παρελθόντος σε σχέση με τη συλλογή αληθινών ιστοριών. Η δραστηριότητα υλοποιήθηκε με επιτυχία με την εφαρμογή μιας συμμετοχικής προσέγγισης και την παροχή ενός ασφαλούς και ανεπίσημου χώρου για τους συμμετέχοντες, οι οποίοι μπορούσαν να επιλέξουν αν θα μοιραστούν τις εμπειρίες τους ή όχι, καθώς και να παραμείνουν ανώνυμοι.

Άλλες προκλήσεις αναφέρθηκαν λόγω της απουσίας των δια ζώσης συναντήσεων των μελών της κοινοπραξίας, για το μισό σχεδόν της διάρκειας του έργου, αν και η πολιτική ηλεκτρονικής επικοινωνίας που εφαρμόστηκε για την άμβλυση του προβλήματος, κρίθηκε αποτελεσματική από τους εταίρους.

Παρόλο που η ανάγκη προσαρμογής των δραστηριοτήτων σε διαδικτυακή παράδοση επέφερε σε κάποιο βαθμό αναστάτωση κατά τη διάρκεια του έργου, πρέπει να σημειωθεί ότι, οι περισσότεροι εταίροι ανέφεραν ότι κατάφεραν να προσεγγίσουν τους δικαιούχους και τους ενδιαφερόμενους φορείς που δεν μπορούσαν να παρευρεθούν σε ορισμένες διά ζώσης εκδηλώσεις (κατάρτιση, εργαστήρια, διάδοση). Κατά συνέπεια, κατάφεραν να επεκτείνουν την εμβέλειά τους σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

2. Συστάσεις Πολιτικής

Υφιστάμενη νομοθεσία, πολιτικές και στρατηγικές στις χώρες εταίρους σχετικά με (i) τη διαδικτυακή μάθηση, (ii) τη διαπολιτισμική και παγκόσμια εκπαίδευση και (iii) την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση και την ενσωμάτωση στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.

Στη **Μάλτα**, έγγραφα πολιτικής και στρατηγικές που δημοσιεύθηκαν από το **Υπουργείο Παιδείας και Απασχόλησης (MEDE)** ασχολούνται τόσο με τα θέματα του ψηφιακού αλφαριθμητισμού σε σχέση με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών όσο και με την εκπαίδευση για την πολυμορφία που περιλαμβάνει τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Το έγγραφο "**Εθνικό Πλαίσιο Προγραμμάτων για Όλους 2012**" (ΕΠΠΣ) περιλαμβάνει τον ψηφιακό γραμματισμό και την εκπαίδευση για την πολυμορφία ανάμεσα των πέντε διαθεματικών θεμάτων για τον κατώτερο και τον ανώτερο σχολικό κύκλο της εκπαίδευσης. Τα θέματα αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη του γενικού στόχου του ΕΠΠΣ να "διασφαλίσει ότι, η τυπική, άτυπη και μη τυπική μάθηση θα χρησιμεύσει ως μέσο για την εξασφάλιση της δέσμευσης προς την κοινωνική δικαιοσύνη, την προσωπική ανάπτυξη, την ενεργό ιδιότητα του πολίτη και την απασχολησιμότητα". Το έγγραφο, επίσης, αναφέρει ότι, η Εκπαίδευση για τη Διαφορετικότητα "παρέχει σε κάθε μαθητή τις πολιτισμικές γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την επίτευξη ενεργού και πλήρους συμμετοχής στην κοινωνία". Συγκεκριμένα μαθησιακά αποτελέσματα που αφορούν τον **ψηφιακό**

γραμματισμό και την **Εκπαίδευση για τη Διαφορετικότητα** είναι διαθέσιμα **στο πλαίσιο των μαθησιακών αποτελεσμάτων**. Αυτά περιλαμβάνουν διαφορετικές πτυχές, όπως η διαδικτυακή ιδιότητα του πολίτη, η ευαισθητοποίηση για την πολιτισμική ποικιλομορφία στο διαδίκτυο και η συνεργατική μάθηση σε πολυπολιτισμικά πλαίσια. Στο πλαίσιο του MEDE υπάρχει ειδική Διεύθυνση για τον ψηφιακό γραμματισμό και τις οριζόντιες δεξιότητες, ενώ η εκπαίδευση για την πολυμορφία εμπίπτει στην αρμοδιότητα της Διεύθυνσης για τα προγράμματα μάθησης και αξιολόγησης.

Επιπλέον, τον Μάιο του 2020, το MEDE εγκαινίασε την ηλεκτρονική πύλη "**Teleskola**", ως μέσο για τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε μαθήματα και εκπαιδευτικές πηγές τόσο για τους μαθητές όσο και για τους γονείς, για την αντιμετώπιση του κλείσιμου των σχολείων λόγω του Covid-19. Ωστόσο, στην πύλη αναφέρεται ότι, η Teleskola "θα συνεχίσει να λειτουργεί και στο μέλλον ως κεντρικός πρωτογενής πόρος, κέντρο πληροφόρησης μαθημάτων και δραστηριοτήτων για όλα τα θέματα του προγράμματος διδασκαλίας". Μια σειρά κατευθυντήριων γραμμών για τη **διαδικτυακή διδασκαλία** για τους διευθυντές σχολείων και τους εκπαιδευτικούς αναπτύχθηκε από το Τμήμα Ψηφιακού Γραμματισμού και Οριζόντιων Δεξιοτήτων, μετά το κλείσιμο των σχολείων, τον Μάρτιο του 2020.

Μετά από ανοικτή διαβούλευση του MEDE, το 2019 δρομολογήθηκε η "**Πολιτική για την εκπαίδευση στα σχολεία, χωρίς αποκλεισμούς**". Το έγγραφο ασχολείται καθ' όλη τη διάρκεια με τη διαφορετικότητα και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, με τον πρώτο από τους 10 στόχους του να είναι "η πρόβλεψη, η εκτίμηση και η υποστήριξη της διαφορετικότητας και των διαφορών των μαθητών". Στο πλαίσιο των αρχών της, η πολιτική αναφέρει συγκεκριμένα την εξάλειψη των διακρίσεων και του ρατσισμού, ενώ στις κατηγορίες που περιγράφονται από τον "τροχό της διαφορετικότητας" υπάρχει αναφορά στους μαθητές από εθνικές μειονότητες και στους μαθητές που αιτούνται άσυλο, τονίζοντας την ανάγκη προσαρμογής των εκπαιδευτικών μοντέλων στις διάφορες κατηγορίες των μαθητών. Μέσω του ιδρύματος Education Malta, το MEDE είναι, επίσης, το εθνικό σημείο επαφής για το Παγκόσμιο Εκπαιδευτικό Δίκτυο Ευρώπης (GENE).

Στο πλαίσιο του MEDE, μια **ειδική μονάδα μεταναστών μαθητών** παρέχει μια σειρά δραστηριοτήτων και υπηρεσιών σε αλλοδαπούς μαθητές και τις οικογένειές τους "για την προώθηση της ένταξης των νεοαφιχθέντων μαθητών στο εκπαιδευτικό σύστημα". Μεταξύ άλλων υπηρεσιών, η μονάδα παρέχει πρόγραμμα εισαγωγής στη γλώσσα σε αλλοδαπούς μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στα κανονικά σχολεία της Μάλτας μέσω ειδικών Hubs και μέσω υπηρεσιών υποστήριξης.

Η **στρατηγική και το σχέδιο δράσης για την ένταξη των μεταναστών** περιγράφει μια σειρά μέτρων που πρέπει να εφαρμοστούν για την προώθηση της ένταξης των αλλοδαπών υπηκόων στη Μάλτα (πολίτες της ΕΕ, υπήκοοι τρίτων χωρών, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλου), συμπεριλαμβανομένων της παροχής μαθημάτων μαλτέζικου, αγγλικού και πολιτιστικού προσανατολισμού και της ειδικής κατάρτισης για πολιτιστικούς διαμεσολαβητές στις δημόσιες υπηρεσίες. Στο πλαίσιο της στρατηγικής, έχει συσταθεί μια **μονάδα ένταξης και καταπολέμησης του ρατσισμού**, η οποία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της στρατηγικής, στη Διεύθυνση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (που υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Ισότητας και Διακυβέρνησης).

Η **Ιρλανδία**, ως χώρα γνωστή για τη θετική και φιλόξενη στάση της απέναντι στους μετανάστες και τους πρόσφυγες, διαθέτει ένα ευρύ φάσμα πολιτικών, στρατηγικών, νόμων, έργων και άλλων πρωτοβουλιών που υποστηρίζουν την ευαισθητοποίηση στον τομέα της συμμετοχής των πολιτών, της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, καθώς και ψηφιακές στρατηγικές που η υποστηρίζουν αυτή τη διαδικασία. Το "**Σχέδιο Δράσης για την εκπαίδευση 2016-2019**" είναι ένα κύριο στρατηγικό έγγραφο που αναπτύχθηκε από το Υπουργείο Παιδείας της Ιρλανδίας με όραμα "την παροχή του καλύτερου συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης στην Ευρώπη". Οι υπηρεσίες εκπαίδευσης και κατάρτισης που ορίζονται σε αυτή τη στρατηγική και το σχέδιο δράσης βασίζονται στις κύριες αξίες που εμπνέουν όσους εργάζονται στην εκπαίδευση και την κατάρτιση.

Υπάρχουν βασικές εθνικές στρατηγικές εκπαίδευσης και κατάρτισης που στηρίζουν τις δραστηριότητες που διεξάγονται στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης και οι οποίες καθοδηγούν τις σημαντικές αλλαγές που σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσης. Η ενσωμάτωση και η πρόοδος της εφαρμογής αυτών των στρατηγικών παρακολουθείται συνεχώς, καθώς η καθεμία συμβάλλει στην επίτευξη του οράματος για την εκπαίδευση και την κατάρτιση. Οι στρατηγικές αυτές είναι οι εξής: Εθνική στρατηγική για τις δεξιότητες 2025- Εθνική στρατηγική για τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό για τη μάθηση και τη ζωή 2011-2020- Ψηφιακή στρατηγική για τα σχολεία 2015-2020- Στρατηγική για την περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση 2014-2019- Εθνική στρατηγική για την τριτοβάθμια εκπαίδευση έως το 2030- Πλαίσιο για το Junior Cycle - Εθνική στρατηγική για την εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη στην Ιρλανδία, 2014-2020- 20ετής στρατηγική για την ιρλανδική γλώσσα 2010-2030. Όλες οι παραπάνω στρατηγικές περιλαμβάνουν τομείς που εστιάζουν στα θέματα που εξετάζονται στο πλαίσιο του έργου, ωστόσο η **Ψηφιακή Στρατηγική για τα Σχολεία 2015-2020** και το **Πλαίσιο για το Junior Cycle** (που αφορά μαθητές ηλικίας 12-16 ετών) καλύπτουν τα θέματα που αφορούν περισσότερο το έργο. Το Πλαίσιο για το Junior Cycle (2015) περιγράφει το πρόγραμμα διδασκαλίας και τις ρυθμίσεις αξιολόγησης που παρέχουν στους μαθητές ευκαιρίες μάθησης για επιτυχή ισορροπία μεταξύ της εκμάθησης θεματικών γνώσεων και της ανάπτυξης ενός ευρέος φάσματος δεξιοτήτων και ικανοτήτων σκέψης.

Η **Πολιτική, Κοινωνική και Πολιτειακή Εκπαίδευση (CSPE)** είναι ένα από τα υποχρεωτικά μαθήματα του Junior Certificate στην Ιρλανδία. Το CSPE αποτελεί σημαντικό μέρος ενός προγράμματος ευημερίας στο πλαίσιο του junior cycle, καθώς επιτρέπει στους μαθητές να αισθάνονται δέσμευση για την ευημερία των άλλων και να αναλαμβάνουν την ευθύνη για την ευημερία τους. Αναπτύσσει, επίσης, την αυτοπεποίθηση των μαθητών, την ενεργητικότητα και την εμπλοκή τους, τα οποία αποτελούν σημαντικά χαρακτηριστικά της ευημερίας των μαθητών. Οι πηγές CSPE περιλαμβάνουν διάφορα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτικά θέματα.

Η βασική νομοθεσία στην Ιρλανδία για την ένταξη των μεταναστών που περιλαμβάνει μέτρα που επικεντρώνονται στην εκπαίδευση και την εκπαιδευτική παροχή, είναι η **Στρατηγική Ένταξης Μεταναστών του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Ισότητας (2017 - 2020)**. Η Στρατηγική επρόκειτο να λήξει το 2020, αλλά, λόγω του αντίκτυπου του COVID-19 στην εφαρμογή της, ο Υπουργός αποφάσισε να παρατείνει τη διάρκεια της Στρατηγικής ώστε να λήξει το 2021. Η Στρατηγική Ένταξης Μεταναστών, η οποία δημοσιεύθηκε στις 7

Φεβρουαρίου 2017, καθορίζει την προσέγγιση της Ιρλανδικής κυβέρνησης στο ζήτημα της ένταξης των μεταναστών. Προβλέπει σε μια ολόπλευρη κυβερνητική προσέγγιση που περιλαμβάνει δράσεις από όλα τα υπουργεία, συμπεριλαμβανομένου του Υπουργείου Παιδείας. Η Στρατηγική προορίζεται να καλύψει τους υπηκόους του ΕΟΧ και των χωρών εκτός ΕΟΧ, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών μεταναστών, των προσφύγων και όσων έχουν νόμιμο καθεστώς παραμονής στην Ιρλανδία. Περιλαμβάνει, επίσης, όσους έχουν πολιτογραφηθεί Ιρλανδοί πολίτες, αλλά έχουν γεννηθεί εκτός Ιρλανδίας. Στόχος της Στρατηγικής είναι να εργαστεί για τη δημιουργία μιας κοινωνίας που είναι εξοπλισμένη για **να υποστηρίξει την ένταξη τόσο συλλογικά όσο και ατομικά**. Πρόκειται για μια τετραετή στρατηγική, με ένα μακροπρόθεσμο όραμα, στο οποίο η ένταξη θα αποτελεί μια ισχυρά ενσωματωμένη αρχή της Ιρλανδικής ζωής. Το πιο μακροπρόθεσμο όραμα είναι ότι, η Ιρλανδία σε τριάντα χρόνια από τώρα θα είναι μια κοινωνία στην οποία οι μετανάστες και όσοι έχουν μεταναστευτική καταγωγή θα διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στις κοινότητες, στους χώρους εργασίας και στην πολιτική. Η Στρατηγική θεωρεί ότι, οι κατευθυντήριες αρχές για την Ιρλανδία του μέλλοντος είναι οι αρχές της αλληλεγγύης και της κοινής ταυτότητας.

Η στρατηγική περιλαμβάνει 76 δράσεις σε διάφορα θέματα, όπως η πολιτότητα και η διαμονή, η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και η κοινωνική ένταξη, η εκπαίδευση, η απασχόληση και η πορεία προς την εργασία, η υγεία, η ένταξη στην κοινότητα, η πολιτική συμμετοχή, η προώθηση της διαπολιτισμικής ευαισθητοποίησης και η καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, ο εθελοντισμός και ο αθλητισμός. Οι 76 δράσεις υλοποιούνται από κυβερνητικές υπηρεσίες, τοπικές αρχές, δημόσιους φορείς, τοπικές κοινότητες, τον επιχειρηματικό τομέα, αθλητικές και καλλιτεχνικές οργανώσεις και ΜΚΟ.

Στην **Ιταλία**, μέσω του διατάγματος "La Buona Scuola", η κυβέρνηση ανακοίνωσε την ανανέωση του σχολικού συστήματος και την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών. Το **Εθνικό Σχέδιο Ψηφιακού Σχολείου (ΕΣΨΣ)** είναι το έγγραφο πολιτικής του Υπουργείου Παιδείας, Πανεπιστημίων και Έρευνας που επικεντρώνεται στην έναρξη μιας ολικής στρατηγικής καινοτομίας για το ιταλικό σχολείο και για μια νέα προσέγγιση του εκπαιδευτικού συστήματος στο πεδίο της ψηφιοποίησης. Αυτό επεκτάθηκε περαιτέρω κατά την περίοδο της πανδημίας.

Με τη συμπληρωματική συμφωνία "**Κατευθυντήριες γραμμές για την ενσωματωμένη ψηφιακή εκπαίδευση**", το Υπουργείο Παιδείας επεσήμανε ότι, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να σκιαγραφήσουν μια συνολική εικόνα των αναγκών τους. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πρέπει να οργανώσουν τις διδακτικές δραστηριότητες που υλοποιούν δια ζώσης και τη διαδικτυακή διδασκαλία, ως ένα εργαλείο χωρίς αποκλεισμούς για τους μαθητές.

Η "**Ιταλική Διαπολιτισμική Παιδαγωγική**" είναι ένα προοδευτικό προϊόν των αλλαγών που εισήχθησαν στο ιταλικό σχολικό σύστημα τις τελευταίες δεκαετίες. Διαρθρώνεται σε τρεις φάσεις: τη φάση της υποδοχής, τη φάση της ενσωμάτωσης και τη φάση της ένταξης.

Σήμερα, η Ιταλική Διαπολιτισμική Παιδαγωγική εργάζεται για:

- Να απαλλαγούν από τον "μύθο της έκτακτης ανάγκης" και να θεωρήσουν την πολιτισμική πολυμορφία ως μοντέλο αναφοράς για τα σχολεία, το οποίο απαιτεί έναν

"συνεχή και διαρθρωτικό" διαπολιτισμικό σχεδιασμό και όχι πλέον μια προσέγγιση που θεωρείται "προσωρινή και ειδική",

- Να αναγνωρίσουν την παρουσία των μαθητών με ξένο υπόβαθρο ως "πολύτιμη ευκαιρία για να επανεξετάσουν τα πρώτα εκπαιδευτικά, σχεσιακά και οργανωτικά μοντέλα και να τα αναθεωρήσουν,
- Να διατηρηθεί η διαπολιτισμική εκπαίδευση ως "ένα από τα στοιχεία μιας ευρύτερης διαδικασίας ανανέωσης της εκπαιδευτικής θεωρίας και πρακτικής" που είναι "απαραίτητη για όλους, για τις νέες γενιές που ζουν σε έναν πολύπλοκο και παγκοσμιοποιημένο κόσμο".

Ο **Χάρτης Αξιών Πολιτότητας και Ένταξης** υιοθετήθηκε το 2007 για να αναδείξει τις θεμελιώδεις αρχές του νομικού συστήματος της Ιταλίας, οι οποίες ρυθμίζουν τη συλλογική ζωή, τόσο των πολιτών όσο και των μεταναστών, προσπαθώντας να εστιάσει στα κύρια ζητήματα που σχετίζονται με το θέμα της **ένταξης**. Ο Χάρτης σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές του ιταλικού Συντάγματος και τους κυριότερους ευρωπαϊκούς και διεθνείς Χάρτες Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Τον Οκτώβριο του 2017 η Ιταλία ενέκρινε το εθνικό σχέδιο ένταξης για τα άτομα που δικαιούνται διεθνή προστασία. Η προσέγγιση αυτή καταρτίζει μια πολυεπίπεδη και πολυτομεακή συστηματική δράση στην οποία πρέπει να συμβάλουν οι περιφέρειες, οι τοπικές αρχές και η κοινωνία των πολιτών, ώστε να καταστεί δυνατή η πλήρης ένταξη των αλλοδαπών υπηκόων στις κοινότητες υποδοχής. Η πορεία που προτείνεται από το παρόν σχέδιο αφορά τη δέσμευση ορισμένων θεσμικών και ιδιωτικών φορέων που δραστηριοποιούνται σε διαφορετικά πλαίσια, ξεκινώντας από δύο άξονες προτεραιότητας: (i) διαθρησκευτικός και διαπολιτισμικός διάλογος και (ii) γλωσσική κατάρτιση και πρόσβαση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Στη **Ρουμανία**, η ψηφιοποίηση του συστήματος εκπαίδευσης και κατάρτισης αποτελεί προτεραιότητα από το 2016, με την έναρξη του εθνικού σχεδίου "Educated Romania" από την Προεδρική Διοίκηση. Επί του παρόντος, η Ρουμανία διαθέτει μια **στρατηγική ψηφιοποίησης για την εκπαίδευση**, SMART-EDU (σε δημόσια διαβούλευση έως τον Φεβρουάριο του 2021), μια ιδέα που επικεντρώνεται στις ακόλουθες βασικές έννοιες: σύγχρονο, προσβάσιμο σχολείο, βασισμένο σε ψηφιακές πηγές και τεχνολογίες.

Όπως και σε άλλα κράτη, η κατάσταση έκτακτης ανάγκης λόγω πανδημίας απαιτούσε την εισαγωγή σημαντικών αλλαγών και την αναδιαμόρφωση των εκπαιδευτικών πρακτικών από τις διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις στο διαδικτυακό περιβάλλον. Η χρήση διαδικτυακών πηγών διδασκαλίας-μάθησης-αξιολόγησης έχει καταστεί η καλύτερη λύση για τη **Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση**. Στο πλαίσιο αυτό, το Υπουργείο Παιδείας εφαρμόζει την πύλη Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης, ένα διαδικτυακό εργαλείο πληροφόρησης, με σκοπό τη βελτίωση της διαδικτυακής διδακτικής. Η πύλη αυτή είναι αφιερωμένη σε όσους ενδιαφέρονται για το εκπαιδευτικό και υγειονομικό πλαίσιο για το σχολικό και ακαδημαϊκό έτος 2020/2021, ως αποτέλεσμα της εξέλιξης της πανδημίας COVID-19, και περιλαμβάνει μεθοδολογικά ορόσημα, εκπαιδευτικούς πόρους, οδηγό για τους σχολικούς συμβούλους και πρακτικά εργαλεία για τους μαθητές.

Η στρατηγική για τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών υποδομών που εφαρμόζει η Ρουμανία την περίοδο 2017-2023, είναι ένα άλλο έγγραφο που έχει ως προτεραιότητα την επένδυση σε υποδομές για τον εκσυγχρονισμό και τη διεθνοποίηση των πανεπιστημιακών κέντρων σε περιοχές με αναπτυξιακό δυναμικό, με την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό υποδομών έρευνας και καινοτομίας, μαθησιακού υλικού, νέων τεχνολογιών και υποστήριξης ΤΠΕ.

Όσον αφορά τη **διαπολιτισμική εκπαίδευση**, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής αναγνωρίζουν την ανάγκη κατάρτισης των εκπαιδευτικών ώστε να γίνουν σωστοί επαγγελματίες στον τομέα αυτό. Στη Ρουμανία, αναγνωρίζεται ότι οι εθνοτικές μειονότητες έχουν σημαντικό ρόλο στην κοινωνία. Από το 1995, **ο νόμος για την εκπαίδευση** (νόμος 84/1995, άρθρο 8) δίνει στις μειονότητες το δικαίωμα να σπουδάζουν στη μητρική τους γλώσσα. Το δικαίωμα αυτό διατηρείται σήμερα, σύμφωνα με τον επικαιροποιημένο εκπαιδευτικό νόμο αριθ. 1/2011. Επιπλέον, το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας διαθέτει ειδική υπηρεσία - **Γενική Διεύθυνση για τις Μειονότητες** και τις Σχέσεις με το Κοινοβούλιο - η οποία ασχολείται με την εκπαίδευση των μειονοτήτων. Η έννοια της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης δεν προσδιορίζεται με ακρίβεια στις εκπαιδευτικές πολιτικές της Ρουμανίας, και ως εκ τούτου η κοινωνία των πολιτών αναλαμβάνει δράση προκειμένου να εισαχθεί στην εκπαίδευση. Ένα πολύ ενεργό ίδρυμα είναι το **Διαπολιτισμικό Ινστιτούτο από την Τιμισοάρα**. Από το 2010, σύμφωνα με το διάταγμα του Υπουργείου Παιδείας αριθ. 5817/2010, κάθε σχολείο έχει την ελευθερία να εισάγει στα επιμέρους σχολικά προγράμματα το γνωστικό αντικείμενο "**Διαπολιτισμική Εκπαίδευση**". Σύμφωνα με τις υποδείξεις του Υπουργείου και το πρόγραμμα σπουδών για αυτό το γνωστικό αντικείμενο, τα σχολεία εισήγαγαν τα ακόλουθα θέματα στα προγράμματα σπουδών: πολυπολιτισμική και διαπολιτισμική κοινωνία, αρχές και αξίες μιας διαπολιτισμικής κοινωνίας, η κοινωνία και το άτομο στη διαπολιτισμική κοινωνία, η διαπολιτισμική εκπαίδευση ως διάλογος μεταξύ διαφορετικών πολιτισμών. Τα εν λόγω προγράμματα αφορούν κάθε τάξη Γυμνασίου. Η λύση αυτή έρχεται να καλύψει τις ελλείψεις του εθνικού προγράμματος, το οποίο έχει υποστεί πολλές αλλαγές επί σειρά ετών και δεν έχει ακόμη και σήμερα οριστικοποιηθεί. Οι αλλαγές στην κοινωνία θα οδηγήσουν πράγματι στην εισαγωγή των θεμάτων που προαναφέρθηκαν στα εθνικά προγράμματα σπουδών.

Στη **Γερμανία**, με το **Ψηφιακό Σύμφωνο**, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση και η Βουλή ανακοίνωσαν το 2018 την πρόθεσή τους να υποστηρίξουν την ψηφιοποίηση στα σχολεία Γενικής Εκπαίδευσης επιχορηγώντας με 5 δισεκατομμύρια ευρώ. Αφετηρία για τα σχολεία θα πρέπει να είναι μια παιδαγωγική αντίληψη για το πώς το σχολείο πρέπει να αναπτυχθεί τα επόμενα χρόνια - με και μέσω της χρήσης ψηφιακών μέσων στην τάξη. Ο εξοπλισμός πληροφορικής προκύπτει από αυτούς τους στόχους. Το σύμφωνο αυτό επεκτάθηκε περαιτέρω λόγω της πανδημίας.

Με τη συμπληρωματική συμφωνία, οι πολιτείες αναλαμβάνουν για πρώτη φορά όχι μόνο να επεκτείνουν την **ψηφιακή επιμόρφωση των εκπαιδευτικών**, αλλά και να κάνουν απολογισμό και να υποβάλλουν έκθεση στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση. Αυτό δείχνει το μέγεθος των προσπαθειών που καταβάλλονται για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, ώστε η ψηφιακή τεχνολογία να χρησιμοποιείται στα σχολεία με παιδαγωγικό στοχευμένο τρόπο. Αφορμή για τη συμφωνία αποτέλεσαν οι βελτιώσεις στις υποδομές των ψηφιακών σχολείων για την ψηφιακή μάθηση, οι οποίες κατέστησαν δυνατές ιδίως χάρη στα κονδύλια

που παρείχε η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, στο πλαίσιο του DigitalPakt Schule. Ταυτόχρονα, τα μέτρα αυτά αύξησαν τη ζήτηση για επιτόπια τεχνική υποστήριξη. Ως εκ τούτου, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση επενδύει τώρα άλλα 500 εκατομμύρια ευρώ για την προώθηση της κατάρτισης και της χρηματοδότησης των διαχειριστών πληροφορικής που θα διαχειρίζονται την τεχνολογία επιτόπου. Αυτό αποτελεί βασικό δομικό στοιχείο για την επιτάχυνση της **ψηφιοποίησης των σχολείων** στο εγγύς μέλλον.

Η Γερμανία είναι ένα εξαγωγικό έθνος και μια κοινωνία μετανάστευσης - για αυτό και η **Διαπολιτισμική Εκπαίδευση** είναι σημαντική για ολόκληρη την κοινωνία. Για το λόγο αυτό, η διαπολιτισμική μάθηση έχει αποκτήσει, επίσης, σημασία στο πρόγραμμα διδασκαλίας τις τελευταίες δεκαετίες. Υπογραμμίζονται τα ακόλουθα σημεία:

- Παραγωγική εμπλοκή με διαφορετικές αντιλήψεις και τρόπους έκφρασης
- Κριτική αμφισβήτηση των αντιλήψεων μας για τους άλλους
- Γνώση και αναστοχασμός σχετικά με τις συνθήκες του κοινωνικού πλαισίου
- Συσχετισμός των δικών μας θέσεων και αξιών μέσω της ενασχόλησης με άλλους πολιτισμούς, θρησκείες, κοσμοθεωρίες και παραδόσεις
- Εκτίμηση της πολιτισμικής ποικιλομορφίας σε συνδυασμό με τη διεύρυνση των εμπειριών και της δράσης μας
- Προώθηση της πολυγλωσσίας ως προϋπόθεση για τη διαπολιτισμική επικοινωνία και την απόκτηση γνώσεων

Το πρόγραμμα σταθμίζει τα θέματα της **μετανάστευσης** και της ένταξης με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το κράτος και το μάθημα. Στη Γεωγραφία, η μετανάστευση συνδέεται ιδιαίτερα συχνά με θέματα με την αστικοποίηση, τις παγκόσμιες ανισότητες και την αύξηση του πληθυσμού, ενώ στην Ιστορία τα θέματα είναι ο εκτοπισμός, ο πόλεμος και η αποικιοκρατία καθώς και η διαδικασία της ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης. Στο μάθημα της Πολιτικής, ζητήματα διαμόρφωσης ταυτότητας, ρατσισμού και ανεκτικότητας, καθώς και τα ανθρώπινα δικαιώματα και η Ευρώπη, συζητούνται σε σχέση με τη μετανάστευση.

Τα φαινόμενα μετανάστευσης και ένταξης συνδέονται κυρίως με τις εξελίξεις της κρίσης. Ωστόσο, τα σενάρια και οι αφηγήσεις για την κρίση μπορούν να αποκρύψουν το γεγονός ότι, η μετανάστευση, από την πρόσληψη φιλοξενούμενων εργατών στις δεκαετίες του 1950 και 1960 έως τη μετανάστευση ειδικευμένων εργατών, αποτελεί εδώ και πολύ καιρό αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής διαδικασίας στη Γερμανία. Αυτή η αφήγηση δεν αναγνωρίζει, επίσης, τη σημασία της ενσωμάτωσης ως καθήκον για την κοινωνία στο σύνολό της. Για το λόγο αυτό, σήμερα εντοπίζονται πολλά κενά στο θέμα της ευαισθητοποίησης σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση και την ενσωμάτωση στα εκπαιδευτικά πλαίσια.

Η **Κύπρος** έγινε προορισμός για τους μετανάστες στα μέσα της δεκαετίας του 1980, λόγω της οικονομικής της ανάπτυξης και της επακόλουθης ζήτησης για ξένο εργατικό δυναμικό. Τα περισσότερα **προγράμματα και έργα ένταξης** που υλοποιήθηκαν έκτοτε συγχρηματοδοτήθηκαν από κονδύλια της ΕΕ και διεξήχθησαν από οργανισμούς της κοινωνίας των πολιτών ή τοπικές αρχές.

Ο **νόμος για τους πρόσφυγες** ψηφίστηκε το 2000. Η κυπριακή κυβέρνηση ανέλαβε την πλήρη ευθύνη για τα ζητήματα των προσφύγων, συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας υποβολής αιτήσεων ασύλου, από την 1η Ιανουαρίου 2002. Ακρογωνιαίος λίθος της νομοθεσίας είναι η αρχή της μη-επαναπροώθησης, η οποία απαγορεύει την επιστροφή ενός προσώπου σε χώρα όπου η ζωή ή η ελευθερία του κινδυνεύει ή διατρέχει κίνδυνο να υποστεί βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή δίωξη. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 21B του περί Προσφύγων Νόμου της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες έχουν **ίσα δικαιώματα στην εργασία με τους πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας**. Με άλλα λόγια, οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες δεν υπόκεινται σε κανένα περιορισμό όσον αφορά τους τομείς απασχόλησης, ούτε απαιτείται οποιαδήποτε διαδικασία έγκρισης από το Τμήμα Εργασίας.

Μια εξαιρετική πρωτοβουλία είναι το έργο **"ΓΕΙΑ ΧΑΡΑ"** της ΕΕ. Το πρόγραμμα είναι ειδικά σχεδιασμένο **για να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις προσδοκίες των μαθητών του ΤΚΝ**. Το πρόγραμμα **"ελληνικής γλώσσας και οι υπηρεσίες διαμεσολάβησης για ανήλικους υπηκόους τρίτων χωρών"** (ΥΤΧ) ("Γεια Χαρά!") απευθυνόταν σε μαθητές που φοιτούν σε τάξεις της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης και εφαρμόστηκε για τα σχολικά έτη 2018/2019 και 2019/2020. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε από κοινοπραξία που αποτελείται από ΜΚΟ και εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Κύπρο και χρηματοδοτήθηκε από το πρόγραμμα AMIF της ΕΕ.

Συστάσεις σχετικά με πολιτικές και πρακτικές για τη διαδικτυακή μάθηση, τη διαπολιτισμική και παγκόσμια εκπαίδευση και την εκπαίδευση σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση και την ένταξη, με βάση το υφιστάμενο εθνικό πλαίσιο, τις εμπειρίες του έργου ODISSEU και την ανατροφοδότηση των ενδιαφερομένων.

Οι συστάσεις που παρέχονται προκύπτουν από τις συζητήσεις και την ανατροφοδότηση από τις ομάδες-στόχους των χωρών της ΕΕ που συμμετέχουν στο έργο ODISSEU. Τα σχόλια συλλέχθηκαν και επεξεργάστηκαν από τους εταίρους, είτε κατά τη διάρκεια του έργου είτε κατά τη διάρκεια ενημερωτικών εκδηλώσεων, με τη συμμετοχή πολλών ενδιαφερομένων, οι οποίες διοργανώθηκαν σε εθνικό επίπεδο προς το τέλος του έργου ODISSEU.

Ένα βασικό σημείο που προέκυψε από τη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς σε κάποιες χώρες, επικεντρώθηκε στην έλλειψη ρητής αναφοράς στα θέματα της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, της μετανάστευσης και της ένταξης στο σχολικό πρόγραμμα (όπως στην **Ιρλανδία** και τη **Ρουμανία**). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα θέματα αυτά να μην διδάσκονται συστηματικά μέσω των μαθημάτων, εκτός αν οι εκπαιδευτικοί ασχοληθούν με αυτά με δική τους πρωτοβουλία, όπως συμβαίνει στην **Κύπρο** και τη **Γερμανία**. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση αναφέρεται ρητά στο αναλυτικό πρόγραμμα σε εθνικό επίπεδο (**Μάλτα**), αν και στην πράξη η έλλειψη ευαισθητοποίησης, χρόνου και πηγών που σχετίζονται με τα ζητήματα της αναγκαστικής μετανάστευσης, οδηγούν στην αγνόηση του θέματος. Σε άλλες περιπτώσεις, οι περισσότερες δραστηριότητες που επικεντρώνονται στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση περιορίζονται στον εξωσχολικό τομέα, όπως συμβαίνει στην Ιταλία.

Σε όλες τις χώρες του προγράμματος, διαπιστώθηκε ότι, το έργο ODISSEU παρείχε τις αναγκαίες πηγές για τους εκπαιδευτικούς και τους επαγγελματίες για την αντιμετώπιση των θεμάτων που σχετίζονται με την αναγκαστική μετανάστευση στα σχολεία, καθώς **η έλλειψη θεματικών πηγών και κατάρτισης αποτελούσε κοινό χαρακτηριστικό**. Τα εργαλεία που παρήχθησαν μέσω του έργου κρίθηκαν χρήσιμα σε όλους τους τομείς, καθώς μπορούν εύκολα να ενσωματωθούν στην καθημερινή διδασκαλία καθώς και σε δραστηριότητες άτυπης εκπαίδευσης. Επιπλέον, οι δραστηριότητες συνδυάζουν την ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων των μαθητών με τη μάθηση μεγάλης ποικιλίας θεμάτων, με πολύπλευρο και διαθεματικό τρόπο.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, το έργο βοήθησε στη δημιουργία ενός δικτύου μεταξύ σχολείων, τοπικών οργανισμών και ιδρυμάτων, προωθώντας τη δημιουργία ενός ισχυρότερου κοινωνικού δικτύου. Αυτό συνέβη στην **Ιταλία**, όπου, ωστόσο, η υγειονομική κρίση έφερε στην επιφάνεια τη σοβαρή κατάσταση του σχολικού συστήματος και επέστησε emphaticά την προσοχή στις συνέπειες που απορρέουν από την αποτυχία **υιοθέτησης σταθερών δημόσιων πολιτικών για τη βελτίωση και την ενίσχυση της σχολικής εκπαίδευσης**. Η υγειονομική κρίση επιδείνωσε τις ανισότητες και ανέδειξε την **ανάγκη προώθησης της διαδικασίας ψηφιοποίησης της χώρας**. Υπήρξε σαφής διαφορά μεταξύ εκείνων που είχαν πρόσβαση σε εργαλεία επικοινωνίας, εργασίας και μελέτης και μπορούσαν κατά συνέπεια να διαχειριστούν την κρίση, και εκείνων που δεν είχαν.

Οι φορείς από τη **Ρουμανία** τόνισαν ότι, οι πηγές που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου ODISSEU έχουν ιδιαίτερη σημασία στο παρόν πλαίσιο που σχετίζεται με τη διεθνή μετανάστευση, καθώς και με την επίτευξη των **Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης**.

Στη **Γερμανία**, τα άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο **υποεκπροσωπούνται σημαντικά** στις επιτροπές προγραμμάτων. Ομοίως, η ακαδημαϊκή εμπειρογνωμοσύνη επί του θέματος σπάνια ενσωματώνεται στην ανάπτυξη και αναθεώρηση των προγραμμάτων και οι νεότερες έννοιες για την ευαίσθητη αντιμετώπιση της διαφορετικότητας δεν λαμβάνονται σχεδόν καθόλου υπόψη. Τα ζητήματα αυτά οδηγούν σε επιφυλάξεις και **αβεβαιότητες, κατά την επεξεργασία θεμάτων στα σχολεία, τα οποία σχετίζονται με τη μετανάστευση**.

Ο σχολικός πληθυσμός της **Μάλτας** σημείωσε αύξηση της ποικιλομορφίας την τελευταία δεκαετία. Παρόλο που έχουν εφαρμοστεί διάφορες στρατηγικές και πολιτικές για την αντιμετώπιση της ποικιλομορφίας, συμπεριλαμβανομένης της πρόσληψης κοινοτικών αξιωματικών συνδέσμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο, η **έλλειψη πολιτισμικής ποικιλομορφίας στη συνομοταξία των εκπαιδευτικών** επισημάνθηκε ως πρόβλημα από τους εμπλεκόμενους φορείς, οι οποίοι πρότειναν να εφαρμοστούν πολιτικές που να επιτρέπουν αυτή τη διαφοροποίηση.

Οι φορείς που εργάζονται με μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες ασύλου, καθώς και οι εκπαιδευτικοί στην **Ιρλανδία** σύστησαν τη συμμετοχή, σε διάφορες εκδηλώσεις ή μαθήματα, **ομιλητών με μεταναστευτικό, προσφυγικό ιστορικό και με ιστορικό αιτούντων ασύλου** για να μιλήσουν για τις εμπειρίες τους.

Με βάση τα παραπάνω, οι εταίροι του έργου ODISSEU διατύπωσαν **μια σειρά συστάσεων για τους εκπαιδευτικούς φορείς και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής** σε σχέση με

τη **διαδικτυακή μάθηση, τη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση και την ένταξη**, οι οποίες θα μπορούσαν να υιοθετηθούν σε διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ που αντιμετωπίζουν τις ίδιες προκλήσεις και έχουν παρόμοια συστήματα με αυτά που συμμετείχαν στο έργο:

- Διαμόρφωση πολιτικών και ενεργοποίηση στρατηγικών που **μειώνουν το ψηφιακό χάσμα** μεταξύ των μαθητών εντός της χώρας, ώστε να διασφαλίζεται η ισότιμη πρόσβαση στη συμμετοχή και τη μάθηση.
- Ανάπτυξη και παροχή **ευκαιριών συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης** και κατάρτισης σε εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες σχετικά **με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, την αναγκαστική μετανάστευση και την ένταξη** σε εθνικό επίπεδο, σε συνεργασία με εμπειρογνώμονες από την κοινωνία, τον ακαδημαϊκό χώρο και όσους έχουν υπόβαθρο αναγκαστικής μετανάστευσης.
- Συμπερίληψη των θεμάτων της **διαπολιτισμικής εκπαίδευσης**, της αναγκαστικής μετανάστευσης και της ένταξης **στα σχολικά προγράμματα και στα μαθήματα**, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.
- **Πρωώθηση και ενσωμάτωση** των ήδη **υπάρχοντων εκπαιδευτικών πηγών** και εργαλείων που επεξεργάζονται θέματα αναγκαστικής μετανάστευσης.
- Διαμόρφωση πολιτικών που υποστηρίζουν την **ένταξη εκπαιδευτικών με μεταναστευτικό υπόβαθρο** στην ομάδα των εκπαιδευτικών σε εθνικό επίπεδο.
- Εφαρμογή στρατηγικών και πρακτικών που **προωθούν ενεργά την εμπλοκή των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου στην ανάπτυξη και τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες και πηγές** που αφορούν την αναγκαστική μετανάστευση, την ένταξη και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση.

Συμπεράσματα

Οι στόχοι του έργου ODISSEU, από την έναρξή του, είχαν διατυπωθεί ως εξής:

1: Ανάπτυξη, προσαρμογή και μεταφορά ενός καινοτόμου παιχνιδιού προσομοίωσης στο διαδίκτυο για την αύξηση της κατανόησης και της ευαισθητοποίησης των μαθητών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης σχετικά με τα προβλήματα των προσφύγων, αναπτύσσοντας παράλληλα δεξιότητες ζωής.

2: Ανάπτυξη ψηφιακών εκπαιδευτικών πηγών για τη στήριξη των εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, προκειμένου να συμμετάσχουν οι νέοι σε συζήτηση για τη μετανάστευση και το άσυλο στην ΕΕ.

3: Προώθηση της θετικής αλληλεπίδρασης και ενεργούς συμμετοχής των αιτητών ασύλου και των προσφύγων, κινητοποιώντας τους να συμμετάσχουν στη ζωή της τοπικής κοινότητας, αφηγώντας τις ιστορίες τους και βοηθώντας τους άλλους να κατανοήσουν τις αντιλήψεις τους.

4: Ενίσχυση της κριτικής σκέψης και της παιδείας των νέων προς τα μέσα ενημέρωσης, ιδίως της χρήσης του διαδικτύου και των κοινωνικών μέσων ενημέρωσης, προκειμένου να αναπτυχθεί η αντίσταση σε διακρίσεις.

Από την ανατροφοδότηση που συλλέχθηκε και αναλύθηκε στο πρώτο μέρος της παρούσας έκθεσης προκύπτει ότι, οι δραστηριότητες και οι πηγές του έργου ODISSEU εκπλήρωσαν τους στόχους που είχαν τεθεί από τους εταίρους, πριν από την έναρξη του έργου. Επιπλέον, είναι σαφές ότι, οι πηγές και οι δραστηριότητες που παρασχέθηκαν μέσω του έργου συνέβαλαν στην κάλυψη των ελλείψεων και των αναγκών που είχαν εντοπιστεί από τις ομάδες-στόχους και τους ενδιαφερόμενους φορείς στην αρχή της δράσης.

Οι δραστηριότητες του έργου ODISSEU είχαν θετικές επιδράσεις στους δικαιούχους του έργου (εκπαιδευτικούς, μαθητές, αιτούντες ασύλου και πρόσφυγες) σε όλες τις χώρες-εταίρους, και οι εκπαιδευτικές πηγές και τα εργαλεία που παρασχέθηκαν εκτιμήθηκαν, επίσης, από όλους.

Αυτό κατέστη δυνατό χάρη στη συνεχή εμπλοκή των δικαιούχων και των ενδιαφερομένων με τους εταίρους του έργου μέσω των ομάδων ομοτίμων, η οποία αποδείχθηκε βασικό στοιχείο για την ανάπτυξη και την προσαρμογή υψηλής ποιότητας, ευέλικτων εργαλείων που θα μπορούσαν εύκολα να ενσωματωθούν σε τυπικές δραστηριότητες μάθησης. Ως εκ τούτου, η δημιουργία ομάδων ομοτίμων των δικαιούχων για συμμετοχή σε όλη τη διάρκεια ενός έργου, μπορεί να θεωρηθεί ως καλή πρακτική που απορρέει από τη δράση και θα μπορούσε να επαναληφθεί σε παρόμοιες δράσεις, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ένα άλλο επιτυχημένο στοιχείο της δράσης, το οποίο θα μπορούσε ενδεχομένως να επαναληφθεί σε μελλοντικά έργα, αποτελεί η ενεργός εμπλοκή συμμετεχόντων με ιστορικό αναγκαστικής μετανάστευσης, όπως επισημάνθηκε τόσο από τους εταίρους του έργου όσο και από τα ενδιαφερόμενα μέλη.

Επιπλέον, το έργο ODISSEU αποδείχτηκε μια χρήσιμη πρωτοβουλία που παρείχε τις αναγκαίες διαδικτυακές πηγές σε μια εποχή που τα περισσότερα σχολεία στην Ευρώπη (και στον κόσμο) αναγκάστηκαν να στραφούν στην διαδικτυακή και εξ αποστάσεως μάθηση. Ενώ η κατάσταση επέφερε ορισμένες προκλήσεις, πρέπει να σημειωθεί ότι, οι εταίροι του έργου - και ιδίως η ομάδα έργου - αντέδρασαν άμεσα, εφαρμόζοντας τις αναγκαίες αλλαγές και, με τον τρόπο αυτό, απέκτησαν πρόσθετες δεξιότητες, όπως υπογραμμίστηκε στην αξιολόγηση των επιδράσεων από το προσωπικό του έργου. Η δράση είχε συνολικά θετικές επιδράσεις στο έργο των εμπλεκόμενων οργανισμών και ιδρυμάτων.

Ενώ το έργο ODISSEU εντάσσεται ικανοποιητικά στα υφιστάμενα πλαίσια πολιτικής και στρατηγικής σε σχέση με την ψηφιακή και διαπολιτισμική εκπαίδευση και την εκπαίδευση σχετικά με την αναγκαστική μετανάστευση στις χώρες-εταίρους, παρόμοιες προκλήσεις που αναγνωρίστηκαν από τους εταίρους σε συνεργασία με τους ενδιαφερόμενους φορείς, οδήγησαν στον εντοπισμό ελλείψεων στις πολιτικές και τις πρακτικές σε διακρατικό επίπεδο.

Το σύνολο των διακρατικών συστάσεων πολιτικής, που διατύπωσαν οι εταίροι του έργου ως απάντηση σε αυτές τις ελλείψεις, θα συμβάλει, εφόσον, υιοθετηθούν από τους αρμόδιους φορείς λήψης αποφάσεων, στην ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και την πρόληψη των διακρίσεων μεταξύ των νέων, καθώς και στην προώθηση της ενεργού ένταξης των αιτούντων ασύλου και των προσφύγων στην κοινωνία υποδοχής.

Βιβλιογραφία:

Κύπρος

- Cochliou, D. and Spaneas, S. (2009). Asylum System in Cyprus: A Field for Social Work Practice. *European Journal of Social Work*
- UNHCR Cyprus, University of Nicosia (2018). The living condition of Asylum – seekers in Cyprus. Available at: <https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/05/LivingConditionsofAsylumSeekersReport.pdf>
- Country Report: Cyprus - Asylum Information Database: https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2021/04/AIDA-CY_2020update.pdf

Ιρλανδία

- Department of Education and Skills Strategy Statement, *Action Plan for Education 2016-2019*, accessed” 7th March 2019, <https://www.education.ie/en/Publications/Corporate-Reports/Strategy-Statement/Department-of-Education-and-Skills-Strategy-Statement-2016-2019.pdf>
- Department of Education, *Action Plan for Education, 2021-2023*, available at: <https://www.gov.ie/en/publication/56137-department-of-education-statement-of-strategy-2021-2023/>

Ιταλία

- *Carta dei Valori, della Cittadinanza e dell’Integrazione - Ministero dell’Interno*, available at: http://www.libertaciviliimmigrazione.dlci.interno.gov.it/sites/default/files/allegati/carta_dei_valori_pagina_html_in_italiano.pdf
- *La Buona Scuola. I decreti attuativi. Schede di approfondimento*, available at: https://www.miur.gov.it/documents/20182/254335/La_Buona_Scuola_Approfondimenti.pdf/
- *Linee guida per la Didattica digitale integrata - Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della ricerca*, available at:
- *Piano Nazionale di Integrazione dei titolari di protezione internazionale - Ministero dell’Interno, Dipartimento per le Libertà Civili e l’Immigrazione*, available at: <https://www.interno.gov.it/sites/default/files/piano-nazionale-integrazione.pdf>
- *Piano Nazionale Scuola Digitale - Ministero dell’Istruzione, dell’Università e della Ricerca*, available at: <https://www.miur.gov.it/documents/20182/50615/Piano+nazionale+scuola+digitale.pdf>

Γερμανία

- Bundesministerium für Bildung und Forschung (2021): Digitalpakt Schule. <https://www.digitalpaktschule.de/> [31.05.2021]
- Beauftragte der Bundesregierung für Migration, Flüchtlinge und Integration (2021): Lehrplanstudie Migration und Integration. <https://bit.ly/2R5JXFq> [31.05.2021]

- Handreichung des Kulturausschusses der Kultusministerkonferenz (2021): Schlüsselkompetenz für respektvolles und friedliches Miteinander. <https://www.kmk.org/themen/kultur/interkulturelle-bildung.html> [31.05.2021]

Μάλτα

- Migrant Learners' Unit website, available at: <https://migrantlearnersunit.gov.mt/en/Pages/About%20us/about-us.aspx>
- Ministry for European Affairs and Equality (2017). *Integration = Belonging – Migrant Integration Strategy & Action Plan: Vision 2020*. Malta
- Ministry for Education and Employment (2012). *A National Curriculum Framework for All 2012*.
- Ministry for Education and Employment. *Learning Outcomes Framework*. Available at: <http://www.schoolslearningoutcomes.edu.mt/en/>
- Ministry for Education and Employment. *A Policy on Inclusive Education in Schools*. Available at: https://meae.gov.mt/en/Public_Consultations/MEDE/Documents/A%20Policy%20on%20Inclusive%20Education%20in%20Schools%20-%20Route%20to%20Quality%20Inclusion%E2%80%8B.pdf

Ρουμανία

- *European Commission, 2021. Ongoing Reforms and Policy developments. Available at: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/ongoing-reforms-and-policy-developments-56_ro.*
- *Ministerul Educației și Cercetării, 2020. Strategia privind digitalizarea educației din România. Available at: <https://www.edu.ro/sites/default/files/SMART.Edu%20-%20document%20consultare.pdf>*

